

Številka: 007-123/2024/73

Ljubljana, dne 18. 2. 2025

EVA 2024-2030-0026

GENERALNI SEKRETARIAT VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE
gp.gs@gov.si

ZADEVA: Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o odvzemu premoženja nezakonitega izvora (EVA 2024-2030-0026), skrajšani postopek – NOVO GRADIVO ŠT. 1 – predlog za obravnavo

1. Predlog sklepov vlade:

Na podlagi drugega odstavka 2. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G, 65/14, 55/17 in 163/22) je Vlada Republike Slovenije na ... seji dne... sprejela naslednji sklep:

Vlada Republike Slovenije je določila besedilo predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o odvzemu premoženja nezakonitega izvora in ga predloži Državnemu zboru Republike Slovenije v obravnavo po skrajšanem postopku.

Barbara Kolenko Helbl
generalna sekretarka

Prejmejo:

- Državni zbor Republike Slovenije,
- Ministrstvo za pravosodje,
- Ministrstvo za finance,
- Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo.

2. Predlog za obravnavo predloga zakona po nujnem ali skrajšanem postopku v državnem zboru z obrazložitvijo razlogov:

Vlada Republike Slovenije predlaga, da se predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o odvzemu premoženja nezakonitega izvora v Državnem zboru Republike Slovenije obravnava po skrajšanem postopku v skladu s prvo alinejo prvega odstavka 142. člena Poslovnika državnega zbora (Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo, 105/10, 80/13, 38/17, 46/20, 105/21 – odl. US, 111/21, 58/23 in 35/24), saj gre za manj zahtevne spremembe in dopolnitve zakona, ki se nanašajo zlasti na zagotavljanje večje učinkovitosti postopkov finančne preiskave (krepitev vloge SDT RS v postopku finančne preiskave), večje učinkovitosti postopka odvzema premoženja nezakonitega izvora (opustitev izključne pristojnosti Okrožnega sodišča v Ljubljani, krajšanje roka za vložitev tožbe, širitev možnosti za vloževanje odvzema premoženja, ki ustreza vrednosti premoženja nezakonitega izvora oziroma plačila denarnega zneska, ki ustreza tej vrednosti) ter na določnejšo ureditev razmerji v primeru davčnega postopka na nepremičnem premoženju, ki je predmet tožbenega zahtevka.

3.a Osebe, odgovorne za strokovno pripravo in usklajenost gradiva:

- mag. Nina Koželj, generalna direktorica Direktorata za kaznovalno pravo in človekove pravice, Ministrstvo za pravosodje,

– Peter Pavlin, vodja Sektorja za kaznovalno pravo in človekove pravice, Ministrstvo za pravosodje, – mag. Aleksandra Spasojević, sekretarka, Sektor za kaznovalno pravo in človekove pravice, Ministrstvo za pravosodje.
3.b Zunanji strokovnjaki, ki so sodelovali pri pripravi dela ali celotnega gradiva:
Pri pripravi dela ali celotnega gradiva zunanji strokovnjaki niso sodelovali.
4. Predstavniki vlade, ki bodo sodelovali pri delu državnega zbora:
– Andreja Katič, ministrica za pravosodje, – mag. Andreja Kokalj, državna sekretarka, Ministrstvo za pravosodje, – dr. Milan Brglez, državni sekretar, Ministrstvo za pravosodje, – mag. Nina Koželj, generalna direktorica Direktorata za kaznovalno pravo in človekove pravice, Ministrstvo za pravosodje, – Peter Pavlin, vodja Sektorja za kaznovalno pravo in človekove pravice, Ministrstvo za pravosodje, – mag. Aleksandra Spasojević, sekretarka, Sektor za kaznovalno pravo in človekove pravice, Ministrstvo za pravosodje.
5. Kratek povzetek gradiva:
S predlogom zakona se: – dopolnjuje katalog kaznivih dejanj iz 10. točke 4. člena s kaznivimi dejanji, ki v času sprejetja ZOPNI v takrat veljavnem Kazenskem zakoniku še niso bila inkriminirana, oziroma s kaznivimi dejanji, katerih teža narekuje njihovo umestitev med kataloška kazniva dejanja po določbah ZOPNI, ter zamejuje v delu, ki se nanaša na kazniva dejanja zoper gospodarstvo; – s spremembo drugega odstavka 5. člena določa, da se pri ugotavljanju očitnega nesorazmerja med premoženjem in dohodki upoštevajo tudi odhodki, ki jih je imela oseba v relevantnem obdobju iz naslova pridobivanja premoženja oziroma porabe premoženja; – s spremembami in dopolnitvami 7. člena krepi vloga Specializiranega državnega tožilstva RS v postopku finančne preiskave ter opušča izključna pristojnost Okrožnega sodišča v Ljubljani v postopku za odvzem premoženja nezakonitega izvora; – s spremembami in dopolnitvami 10. člena urejajo primeri, ko državni tožilec za sprejetje odločitve o uvedbi finančne preiskave predhodno potrebuje dodatna pojasnila in informacije o premoženjskem stanju za presojo glede obstoja razloga za sum, da oseba razpolaga s premoženjem nezakonitega izvora; – s spremembami in dopolnitvami 14. člena določa pravna podlaga za sodelovanje članov finančne preiskovalne skupine tudi po formalnem zaključku finančne preiskave; – s spremembo drugega odstavka 17. člena določa možnost podaljšanja finančne preiskave še za dodatnih šest mesecev; – s spremembami in dopolnitvami 17.a člena na nedvoumen način določa časovna umestitev izvedbe naroka po zaključku finančne preiskave in najkasneje pred vložitvijo tožbe za odvzem premoženja nezakonitega izvora ter se za vročanje vabil na narok napotuje na smiselno uporabo določb Zakona o pravdnem postopku; – rok za vložitev tožbe v primeru, ko je bilo predhodno odrejeno začasno zavarovanje premoženja nezakonitega izvora, podaljšuje z dosedanjega enega meseca na šest mesecev (23. člen); – s spremembami in dopolnitvami 26. člena namesto dosedanjega splošnega petletnega roka, določa enoletni (prekluzivni) rok za vložitev tožbe, določa vtoževanje odvzema premoženja, ki ustreza vrednosti premoženja nezakonitega izvora oziroma plačila denarnega zneska, ki ustreza tej vrednosti, tudi v primerih, ko odvzem premoženja nezakonitega izvora ni mogoč, zaradi okoliščin, ki so nastale pred vložitvijo tožbe ter poudarja možnost uporabe mediacije kot oblike alternativnega reševanja sodnih sporov;

- določeneje urejajo razmerja v primeru že začetega davčnega postopka na nepremičnem premoženju, ki je predmet tožbenega zahtevka (33. člen).

V Novem gradivu št. 1 je glede na pripombe Ministrstva za finance:

- črtano prvotno predlagano nižanje praga vrednosti premoženja nezakonitega izvora, ki določa sprožilno okoliščino za začetek postopka po ZOPNI z dosedanjih 50.000 EUR na 30.000 EUR (3. člen v povezavi z 10. členom ZOPNI) ter s tem povezane finančne posledice iz naslova dodatnih zaposlitev v Finančni upravi RS in
- preoblikovano (po koalicijskem usklajevanju predlagano) besedilo prvega odstavka 33. člena ZOPNI.

6. Presoja posledic za:

a)	javnofinančna sredstva nad 40.000 EUR v tekočem in naslednjih treh letih	NE
b)	usklajenost slovenskega pravnega reda s pravnim redom Evropske unije	NE
c)	administrativne posledice	NE
č)	gospodarstvo, zlasti mala in srednja podjetja ter konkurenčnost podjetij	NE
d)	okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki	NE
e)	socialno področje	NE
f)	dokumente razvojnega načrtovanja: – nacionalne dokumente razvojnega načrtovanja – razvojne politike na ravni programov po strukturi razvojne klasifikacije programskega proračuna – razvojne dokumente Evropske unije in mednarodnih organizacij	NE

7.a Predstavitev ocene finančnih posledic nad 40.000 EUR:

/

I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu				
	Tekoče leto (t)	t + 1	t + 2	t + 3
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov državnega proračuna	/	/	/	/
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) prihodkov občinskih proračunov	/	/	/	/
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov državnega proračuna	/	/	/	/
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) odhodkov občinskih proračunov	/	/	/	/
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (–) obveznosti za druga javnofinančna sredstva	/	/	/	/
II. Finančne posledice za državni proračun				
II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:				

Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:				
Novi prihodki		Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1	
SKUPAJ				
OBRAZLOŽITEV:				
I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu V zvezi s predlaganim vladnim gradivom se navedejo predvidene spremembe (povečanje, zmanjšanje): – prihodkov državnega proračuna in občinskih proračunov, – odhodkov državnega proračuna, ki niso načrtovani na ukrepih oziroma projektih sprejetih proračunov, – obveznosti za druga javnofinančna sredstva (drugi viri), ki niso načrtovana na ukrepih oziroma projektih sprejetih proračunov.				
II. Finančne posledice za državni proračun Prikazane morajo biti finančne posledice za državni proračun, ki so na proračunskih postavkah načrtovane v dinamiki projektov oziroma ukrepov: II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene: II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo: II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:				
7.b Predstavitev ocene finančnih posledic pod 40.000 EUR: /				
8. Predstavitev sodelovanja z združenji občin:				
Vsebina predloženega gradiva (predpisa) vpliva na:			NE	
- pristojnosti občin, - delovanje občin, - financiranje občin.				
Gradivo (predpis) je bilo poslano v mnenje: – Skupnosti občin Slovenije SOS: NE – Združenju občin Slovenije ZOS: NE				

– Združenju mestnih občin Slovenije ZMOS: NE	
9. Predstavitev sodelovanja javnosti: Predlog zakona je bil objavljen na portalu E-demokracija 26. 9. 2024 (z rokom za oddajo komentarja do 27. 10. 2024). Predlog zakona je bil 27. 9. 2024 posredovan v strokovno usklajevanje (z rokom za podajo pripomb do 14. 10. 2024) Generalni policijski upravi, Finančni upravi RS, Uradu RS za preprečevanje pranja denarja, Sodnemu svetu, Državnotožilskemu svetu, Vrhovnemu sodišču RS, Vrhovnemu državnemu tožilstvu RS, Državnemu odvetništvu RS, Odvetniški zbornici Slovenije, Notarski zbornici Slovenije, Varuhu človekovih pravic, Informacijskemu pooblaščenču, Komisiji za preprečevanje korupcije in Zagovorniku načela enakosti. Mnenja, predloge in pripombe so podali Generalna policijska uprava, Finančna uprava RS, Sodni svet, Vrhovno sodišče RS, Vrhovno državno tožilstvo RS, Državno odvetništvo RS, Odvetniška zbornica Slovenije in Informacijski pooblaščenec. Zagovornik načela enakosti in Varuh človekovih pravic sta podala mnenje brez pripomb. Predlog zakona je bil 8. 11. 2024 sočasno s posredovanjem v medresorsko usklajevanje, posredovan v ponovno strokovno usklajevanje (z rokom za podajo pripomb do 22. 11. 2024) Generalni policijski upravi, Finančni upravi RS, Sodnemu svetu, Vrhovnemu sodišču RS, Vrhovnemu državnemu tožilstvu RS, Državnemu odvetništvu RS, Odvetniški zbornici Slovenije in Informacijskemu pooblaščenču. Mnenja, predloge in pripombe so podali Sodni svet, Vrhovno državno tožilstvo RS, Državno odvetništvo RS, Odvetniška zbornica Slovenije, Vrhovno sodišče RS in Finančna uprava RS (v okviru odziva Ministrstva za finance v medresorskem usklajevanju). Informacijski pooblaščenec in Generalna policijska uprava (v okviru odziva Ministrstva za notranje zadeve v medresorskem usklajevanju) sta podala mnenje brez pripomb. Pripombe strokovne javnosti in opredelitve predlagatelja so podrobneje prikazani v 7. točki uvodne obrazložitve predloga zakona.	
Gradivo je bilo predhodno objavljeno na spletni strani predlagatelja:	NE
10. Pri pripravi gradiva so bile upoštevane zahteve iz Resolucije o normativni dejavnosti:	DA
11. Gradivo je uvrščeno v delovni program vlade:	DA
Andreja Katič ministrica	
Priloge: – predlog sklepa Vlade Republike Slovenije – predlog zakona, – priloga 2, – MSP test.	

Datum:
Številka:

Na podlagi drugega odstavka 2. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G, 65/14, 55/17 in 163/22) je Vlada Republike Slovenije na ... seji dne ... sprejela naslednji

SKLEP:

Vlada Republike Slovenije je določila besedilo predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o odvzemu premoženja nezakonitega izvora in ga predloži Državnemu zboru Republike Slovenije v obravnavo po skrajšanem postopku.

Barbara Kolenko Helbl
generalna sekretarka

Prejmejo:

- Državni zbor Republike Slovenije,
- Ministrstvo za pravosodje,
- Ministrstvo za finance,
- Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo.

**PREDLOG ZAKONA O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH
ZAKONA O ODVZEMU PREMOŽENJA NEZAKONITEGA IZVORA**

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM PREDLOGA ZAKONA

Nezakonito pridobivanje premoženja ima obsežne in škodljive posledice za družbo, gospodarstvo in pravni sistem. Povzroča finančno škodo za državni proračun in ima negativen vpliv na ustavno načelo socialne države in z njim povezane pravice ter je tudi podlaga za širjenje korupcije, neenakosti in destabilizacijo institucij, ki bi morale služiti skupnemu dobru. Nezakonito pridobljeno premoženje spodbija gospodarsko stabilnost, saj se denar, ki bi moral biti namenjen za ključne javne storitve, porablja za osebne koristi tistih, ki delujejo izven zakonskih okvirov, kar zmanjšuje učinkovitost javne porabe ter odvrača investitorje, ki ne želijo poslovati v okolju, kjer vladajo neenakopravni pogoji in korupcija. Nezakonito pridobljeno premoženje krepi organizirani kriminal in korupcijo, kar slabi zaupanje v pravno državo, povečuje socialno neenakost, vse to pa vodi do povečanega splošnega nezadovoljstva v družbi.

V Europolovi oceni ogroženosti zaradi hudih kaznivih dejanj in organiziranega kriminala za leto 2021 je poudarjena vse večja grožnja organiziranega kriminala in infiltracije kriminala. Zaradi velikih prihodkov, ustvarjenih z organiziranim kriminalom, ki znašajo vsaj 139 milijard EUR letno in se v vse večjem obsegu perejo v vzporednem nezakonitem finančnem sistemu, razpoložljivost premoženjske koristi, pridobljene s kriminalnimi dejavnostmi, resno ogroža celovitost gospodarstva in družbe ter spodbija pravno državo in temeljne pravice. Posebna težava, s katero se trenutno spoprijema Evropska unija, so hudodelske združbe. Te delujejo na več področjih, vse od migracij do trgovine z drogami ali orožjem, in so postale globalni gospodarski subjekti s podjetniškimi cilji. Hudodelske združbe dobiček iz svojih dejavnosti ponovno investirajo, tako da si ustvarijo finančno osnovo, s katero lahko svoje početje potem nadaljujejo. Poleg tega pogosto poskušajo z nasiljem, grožnjami ali korupcijo pridobiti nadzor nad podjetji, izsiliti koncesije, dovoljenja, dodelitev javnih naročil ali nepovratnih sredstev in se vtihotapiti v ključno infrastrukturo, kot so logistična vozlišča. Odvzem dobičkov tem združbam je tako ključnega pomena, da bi prekinili njihovo dejavnost in jim preprečili prodor v zakonite gospodarske posle.

V slovenskem pravnem redu poleg kazenskoopravne ureditve odvzema protipravno pridobljene premoženjske koristi (klasična kazenska zaplemba, oblikovana po sistemu odvzema premoženjske koristi v kombinaciji z odvzemom premoženja, ki ustreza premoženjski koristi, oziroma po sistemu plačila denarnega zneska, ki ustreza tej koristi, z rešitvami razširjene kazenske zaplembe),¹ poznamo tudi institut civilne zaplembe z obrnjenim dokaznim bremenom, za katerega je značilno, da ne temelji na kazenski obsodbi, saj represija države ni usmerjena na osebo, temveč na premoženje oziroma »*in rem*«. Navedeno vsebino ureja Zakon o odvzemu premoženja nezakonitega izvora,² ki je določil podlago za zaščito gospodarske in socialne

¹ 498.a člen Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 176/21 – uradno prečiščeno besedilo, 96/22 – odl. US, 2/23 – odl. US, 89/23 – odl. US in 53/24); ZKP.

² Uradni list RS, št. 91/11, 25/14 in 53/18 – odl. US; ZOPNI.

funkcije lastnine ter za učinkovitejši boj proti pridobivanju premoženja nezakonitega izvora. ZOPNI sloni na predpostavkah, da nobena oseba ne sme imeti od protipravnega ravnanja nobene koristi; da se nekatere oblike kaznivih dejanja izvršujejo ne glede na prizadevanje pravne države po njihovi čim večji omejitvi; da se nekateri storilci kaznivih dejanj in kriminalne združbe ne menijo za posamezne obsodbe ter da so finančna sredstva glavni motiv za nadaljnje izvrševanje kaznivih dejanj in večinoma tudi cilj njihovega izvrševanja.

Zakon o odvzemu premoženja nezakonitega izvora,³ ki je bil konec leta 2011 sprejet na podlagi predloga poslancev Državnega zbora RS, je bil noveliran v letu 2014 z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o odvzemu premoženja nezakonitega izvora.⁴ Z novelo ZOPNI-A se je med drugim opustila subjektivna okoliščina, da je tretja oseba vedela oziroma bi morala vedeti, da je nanjo preneseno premoženje nezakonitega izvora, kot pogoj za odvzem tega premoženja; natančneje definirala se je pojem premoženja nezakonitega izvora in lastnika; določila se je smiselna uporaba Kazenskega zakonika⁵ za začasno zavarovanje odvzema in začasni odvzem premoženja nezakonitega izvora; natančneje so se določile stranke pravnega postopka za odvzem premoženja nezakonitega izvora; določila se je obligatorna ustanovitev finančne preiskovalne skupine; uredil se je institut seznanitve in pravice preiskovanca do izjave glede podatkov iz finančne preiskave; določili sta se drugačna ureditev davčnih postopkov v zvezi s premoženjem nezakonitega izvora ter možnost t. i. nadomestnega odvzema, če zaradi okoliščin, ki so nastale po vložitvi tožbe, odvzem premoženja nezakonitega izvora ni mogoč, in natančneje se je uredila podlaga za vodenje evidenc na področju odvzema premoženja nezakonitega izvora.

V zvezi s posameznimi določbami ZOPNI je ves čas nastajala (zdaj že relativno obširna) sodna praksa sodišč (Vrhovnega sodišča RS in predvsem Višjega sodišča v Ljubljani),⁶ o ustavnosti ZOPNI je večkrat odločalo tudi Ustavno sodišče RS, ki je v večini primerov zahteve, pobude in ustavne pritožbe iz takšnih in drugačnih razlogov zavrglo, s čimer so ob uveljavitvi ZOPNI izraženi številni pomisleki glede ustavne dopustnosti zastavljenih zakonskih ciljev odpadli. Ustavno sodišče RS je v postopku za oceno ustavnosti drugega odstavka 28. člena ZOPNI odločilo,⁷ da je bila navedena določba v neskladju z Ustavo RS, kolikor je z napotilom na smiselno uporabo zakona, ki ureja izvršbo in zavarovanje, določala, da je treba v postopku začasnega zavarovanja in začasnega odvzema premoženja nezakonitega izvora v pravnem postopku ugovor vložiti v osmih dneh od vročitve sklepa sodišče prve stopnje. Ustavno sodišče RS je sodiščem splošne pristojnosti naložilo, da morajo v postopkih začasnega zavarovanja in začasnega odvzema premoženja v primeru, da je Specializirano državno tožilstvo RS (v nadaljnjem besedilu: SDT RS) tožbo vložilo pred uveljavitvijo ZOPNI-A, toženim strankam dati dodatni rok dvaindvajset dni za ugovor.

³ Uradni list RS, št. 91/11.

⁴ Uradni list RS, št. 25/14; ZOPNI-A.

⁵ Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 6/16 – popr., 54/15, 38/16, 27/17, 23/20, 91/20, 95/21, 186/21, 105/22 – ZZNŠPP, 16/23 in 107/24 – odl. US; KZ-1.

⁶ Npr., ali je predhodno izvedeni kazenski postopek, ki se zaključi s pravnomočno sodno odločbo, pogoj za izvedbo finančne preiskave in odvzem premoženja po določbah ZOPNI ali ne. Izkazalo se je, da obsodba za kataloško kaznivo dejanje ni eden od zakonskih pogojev za uvedbo finančne preiskave ali za odvzem premoženja po pravilih ZOPNI. Zavrženje kazenske ovadbe, pravnomočna ustavitev kazenskega postopka ali izdaja oprostilne sodbje na izid postopka po pravilih ZOPNI nima nobenega vpliva. Prav tako je bil pritrdilen odgovor na vprašanje pristojnosti slovenskega sodišča v primerih, ko je nezakonito pridobljeno premoženje v tujini, če je toženec slovenski državljani s stalnim prebivališčem v RS. Poleg tega se je sodišče ukvarjalo z vprašanjem, zoper koga je treba vložiti tožbo v primeru, ko je primarni pridobitelj premoženje že odsvojit, pa tudi z vprašanjem t. i. nadomestnega odvzema, torej uveljavljanja denarnega povračila vrednosti premoženja nezakonitega izvora, katerega odvzem zaradi okoliščin, ki so nastale pred vložitvijo tožbe, ni mogoč. Po zdajšnji sodni praksi se toženi stranki lahko naloži plačilo denarnega zneska, ki ustreza vrednosti premoženja nezakonitega izvora, le zaradi okoliščin, ki so nastale po vložitvi tožbe, ne pa tudi pred vložitvijo tožbe.

⁷ Odločba Ustavnega sodišča RS št. U-I-203/14, 3. 12. 2015 (Uradni list RS, št. 98/15). Ker je bil ZOPNI po vloženi zahtevi za oceno ustavnosti spremenjen oziroma dopolnjen (novi 17.a člen v povezavi z uresničevanjem pravice do izjave), je Ustavno sodišče RS presojalo pravno ureditev, ki ni več veljala.

Ustavno sodišče RS je v postopku za oceno ustavnosti ugotovilo, da je 1. točka 4. člena ZOPNI v neskladju z Ustavo RS, kolikor je v primeru pomešanja premoženja zakonitega in nezakonitega izvora omogočala odvzem celotnega pomešanega premoženjskega predmeta. Določilo je tudi način izvršitve, in sicer da se v primeru, ko je premoženjski predmet celota pomešanega premoženja nezakonitega in zakonitega izvora, tak predmet v celoti odvzame, če je tožena stranka premoženje pomešala z namenom ponovnega izvrševanja protipravnih ravnanj ali prikrivanja nezakonitega izvora premoženja, ob tem pa delež premoženja nezakonitega izvora v pomešanem predmetu ni neznamen. Če pomešanje ni bilo izvršeno s takim namenom ali če je delež premoženja nezakonitega izvora v pomešanem predmetu neznamen, se odvzame idealni delež tega predmeta, tako da se vzpostavi solastnina oziroma soimetništvo države v deležu, ki ustreza vrednosti pomešanega premoženja nezakonitega izvora, in tožene stranke v deležu, ki vrednostno ustreza njenemu izkazanemu zakonitemu vložku v ta premoženjski predmet. Domneva se, da je do pomešanja premoženja prišlo z namenom ponovnega izvrševanja protipravnih ravnanj ali prikrivanja nezakonitega izvora premoženja. Tožena stranka domnevo ovrže, če izkaže za verjetno, da ob pomešanju ni imela takega namena.⁸

V postopku odločanja o ustavnih pritožbah in v postopku za oceno ustavnosti je Ustavno sodišče RS razveljavilo prvi odstavek 57. člena ZOPNI, ker je bil v neskladju z načelom prepovedi povratne veljave predpisov v skladu s 155. členom Ustave RS, saj je omogočal nedopustno povratno uporabo zakona za obdobje pred začetkom njegove veljavnosti (pred 29. 11. 2011).⁹

Za učinkovit odvzem premoženja nezakonitega izvora sta ključna njegovo odkritje in zavarovanje v zgodnji fazi postopka. Na podlagi tega je finančna preiskava po ZOPNI, ki je nujni predhodni del pravnega postopka, najmočnejše orodje, ki ga ima država na voljo za odkrivanje in zavarovanje nezakonitega premoženja. V praksi se je pokazalo, da je policija tista, ki v večini primerov predlaga odreditev finančne preiskave, saj ob izvedbi povezanih finančnih preiskav¹⁰ za ugotavljanje protipravne premoženjske koristi po določbah ZKP prva prepozna primere, ki izpolnjujejo pogoje za obravnavo po ZOPNI. Če policija pri izvajanju finančnih preiskav pride do podatkov, da so podani pogoji za odprtje finančne preiskave po ZOPNI, le-to predlaga državnemu tožilstvu. V povprečju policija letno predlaga pet zadev, prav tako v povprečju v šestih do sedmih zadevah sodeluje kot član finančno preiskovalne skupine po ZOPNI.

Zaključene finančne preiskave Policije po Zakonu o kazenskem postopku¹¹

⁸ Odločba Ustavnega sodišča RS št. U-I-91/15, 16. 3. 2017 (Uradni list RS, št. 16/17).

⁹ Odločbe Ustavnega sodišča RS št. U-I-6/15, Up-33/15 in Up-1003/15, 5. 7. 2018 (Uradni list RS, št. 53/18). Navedena odločitev je pomembno vplivala na odprte zadeve na državnih tožilstvih, saj je bilo v veliki večini odprtih pravnih kataloško kaznivo dejanje storjeno oziroma premoženje pridobljeno pred 29. novembrom 2011. V 12 pravnih, kjer je bilo kaznivo dejanje storjeno pred navedenim datumom, so državni tožilci SDT RS vložili umike tožb oziroma v eni pravi umik pritožbe zoper zavrnjeno sodbo (Skupno poročilo o delu državnih tožilstev za leto 2023, str. 48).

¹⁰ Policija izvaja finančne preiskave v skladu z določbami ZKP v okviru izvajanja kriminalistične preiskave zaradi suma storitve kaznivega dejanja, ki generira premoženjsko korist, in tudi drugih kaznivih dejanj. Finančna preiskava je sklop preiskovalnih aktivnosti policije, s katerimi ugotavlja vrsto in višino premoženjske koristi, ugotavlja premoženje, ki ga je mogoče odvzeti od prejemnikov koristi, in ugotavlja okoliščine, ki so potrebne za uporabo instituta začasnega zavarovanja. O ugotovitvah oziroma zaključku finančnih preiskav policija vselej pisno obvešča pristojno tožilstvo, in sicer v obliki pobude za začasno zavarovanje zahtevka za odvzem premoženjske koristi, če so izpolnjeni vsi pogoji iz 502. člena ZKP, oziroma v obliki poročila o finančni preiskavi.

¹¹ Zaključek finančne preiskave je evidentiran v obliki podane pobude ali poročila ali v obliki obeh dokumentov – poročila in pobude (v tem primeru je bil v isti finančni preiskavi za npr. del oseb ugotovljen obstoj pogojev, za drugi del oseb pa ne). Posledično seštevek pobud in poročil ni enako številu zaključenih finančnih preiskav.

Zaključene finančne preiskave po ZKP	Leto									
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Število finančnih preiskav	323	317	299	346	403	472	446	457	429	364
Število pravnih oseb, ki so bile obravnavane v finančnih preiskavah	188	186	170	189	211	318	201	204	196	164
Število fizičnih oseb, ki so bile obravnavane v finančnih preiskavah	500	500	529	597	675	651	540	661	571	577
Višina premoženjske koristi [v 1.000 EUR]	317.768	153.241	282.710	327.467	123.649	332.957	130.988	176.721	110.610	96.943
Višina škode [v 1.000 EUR]	290.901	147.640	425.669	353.336	69.806	276.419	87.065	99.735	55.596	57.825
Število podanih pobud	150	105	99	92	87	83	98	76	84	71
Število pravnih oseb, zoper katere je bila podana pobuda	82	71	43	44	60	44	41	30	34	30
Število fizičnih oseb, zoper katere je bila podana pobuda	209	139	132	113	120	103	105	89	108	71
Število poročil	223	246	228	273	335	418	366	402	359	310

Vrsta kaznivega dejanja	2023	
	Število FP	Število KD
Vseh FP/KD	368	999
211 – goljufija	90	151
228 – poslovna goljufija	55	78
240 – zloraba položaja ali zaupanja pri gospodarski dejavnosti	51	87
249 – davčna zatajitev	47	51
245 – pranje denarja	26	30
209 – poneverba in neupravičena uporaba tujega premoženja	18	109
196 – kršitev temeljnih pravic delavcev	16	202
308 – prepovedano prehajanje meje ali ozemlja države	16	37
186 – neupravičena proizvodnja in promet s prepovedanimi drogami, nedovoljenimi snovmi in postopki v šport	13	126
205 – velika tatvina	13	39

Odvzem premoženjske koristi in odvzem premoženja v kazenskem postopku¹²

Leto	Število pobud policije za odvzem premoženjske koristi	Število vloženih predlogov za odvzem	Število sodnih odločb o začasnem zavarovanju zahtevka za	Število pravnomočnih sodnih odločb o odvzemu	Pravnomočna sodna odločba o odvzemu premoženja	Pravnomočna sodna odločba o odvzemu premoženja
------	---	--------------------------------------	--	--	--	--

¹² Podatki iz letnih skupnih poročil o delu državnih tožilstev.

		premoženjske koristi	odvzem premoženjske koristi (brez podaljšanja)	premoženjske koristi	po 77.a členu KZ-1B	po 77.b členu KZ-1B
2015	167	112	96	83	0	5
2016	128	148	131	89	0	17
2017	137	112	86	54	0	7
2018	149	124	102	108	0	9
2019	179	94	81	69	0	6
2020	155	72	55	55	0	4
2021	149	61	44	76	0	2
2022	204	132	115	65	0	1
2023	224	134	125	56	0	4

Iz Skupnega poročila o delu državnih tožilcev za leto 2023¹³ izhaja, da je bilo od začetka uporabe ZOPNI v maju 2012 do konca leta 2023 odrejenih skupno 73 finančnih preiskav zoper 212 fizičnih in 90 pravnih oseb. V navedenem obdobju je bilo vloženih 39 tožb, ki so bile vložene zoper skupno 81 fizičnih in 12 pravnih oseb. Skupna vrednost tožbenih zahtevkov na dan 31. 12. 2023 je znašala 35.259.139,28 EUR, skupna vrednost (doslej) pravnomočno dosojenih zneskov pa 1.951.195,23 EUR.¹⁴ Postopek odvzema premoženjske koristi, ki je bila dosežena s kaznivim dejanjem ali zaradi njega, je urejen v ZKP, pri čemer upošteva ureditev v prvem odstavku 10. člena ZOPNI postopek ugotavljanja oziroma odvzema premoženjske koristi pomeni negativno predpostavko za uvedbo finančne preiskave po ZOPNI, kar pomeni, da se (protipravno) pridobljena premoženjska korist primarno ugotavlja v kazenskem postopku. Iz podatkov državnega tožilstva, ki zajemajo vse aktualne postopke, v katerih je odrejen in še veljaven ukrep po 502. členu ZKP (začasno zavarovanje zahtevka za odvzem premoženjske koristi), 20. členu ZOPNI (začasno zavarovanje odvzema premoženja nezakonitega izvora) in 24. členu ZOPNI (začasni odvzem premoženja), izhaja, da je bilo na dan 31. 12. 2023 odrejenih skupno 224 začasnih zavarovanj (od tega zoper 186 fizičnih oseb in 38 pravnih oseb). Skupna ocenjena vrednost premoženja, ki je predmet začasnih zavarovanj v navedenih zadevah, je znašala 290.875.312 EUR, skupna višina premoženjske koristi, v zvezi s katero so bila odredena začasna zavarovanja, pa 252.759.539 EUR.

Iz Skupnega letnega poročila o delu državnih tožilcev za leto 2023 izhaja tudi, da so bili že v letih 2015 in 2016 vzpostavljeni mehanizmi za povečanje števila odrejenih finančnih preiskav na okrožnih državnih tožilstvih. Dodatno je v podkrepitev pomembnosti delovanja državnih tožilcev na tem področju generalni državni tožilec RS septembra 2016 izdal Splošno navodilo o finančnih preiskavah, ki tudi državne tožilce opredeljuje kot tiste, ki so aktivni pri iskanju, zavarovanju in odvzemu premoženja nezakonitega izvora, in s katerim so bili uvedeni posamični organizacijski ukrepi za prepoznavanje zadev, primernih za obravnavo po ZOPNI. Vrhovno državno tožilstvo RS (v nadaljnjem besedilu: VDT RS), Generalna policijska uprava (v nadaljnjem besedilu: GPU) in Finančna uprava RS (v nadaljnjem besedilu: FURS) so novembra 2017 podpisali Usmeritve za izvajanje izmenjave podatkov, potrebnih za ugotovitev razlogov za sum, da posamezne osebe

¹³ <https://www.dt-rs.si/letna-porocila>

¹⁴ Iz poročila Ministrstva za pravosodje o problematiki odkrivanja začasnega zavarovanja in odvzema nezakonito pridobljenega premoženja ter hrambe in upravljanja začasno zavarovanega in odvzetega nezakonito pridobljenega premoženja po Kazenskem zakoniku, Zakonu o kazenskem postopku in Zakonu o odvzemu premoženja nezakonitega izvora (sklep Vlade RS št. 23000-1/2022/5, 24. 2. 2023) med drugim izhaja, da so centralizirani podatki o tem, katero premoženje in koliko premoženja je na podlagi pravnomočne odločitve sodišča o odvzemu tudi dejansko odvzetega ter kakšna je njegova vrednost, pomanjkljivi in ne odražajo dejanskega stanja.

razpolagajo s premoženjem nezakonitega izvora in njegova skupna vrednost presega 50.000 EUR, ki so podlaga za učinkovitejšo izmenjavo informacij zaradi prepoznavanja in uvedbe postopkov po ZOPNI. V okviru Kazenskega oddelka VDT RS aktivno deluje tudi finančna sekcija, ki povezuje skrbnike finančnih preiskav na državnih tožilstvih, kar omogoča izmenjavo izkušenj pri odrejanju in vodenju finančnih preiskav.

Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2024–2028¹⁵ narekuje vzpostavitev učinkovitih mehanizmov začasnega zavarovanja in odvzema premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ali zaradi njega, in premoženja nezakonitega izvora ter njegove hrambe in upravljanja. Ključne dejavnosti za doseg navedenega cilja so priprava predloga zakonodajnih sprememb za vzpostavitev celovitega organizacijskega in funkcionalnega okvira za izvajanje nalog, s katerimi se omogočajo učinkovit odvzem premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ali zaradi njega, in premoženja nezakonitega izvora (*Asset Recovery Office*; ARO) ter učinkovita hramba in upravljanje zavarovanega in odvzetega premoženja (*Asset Management Office*; AMO) z ustanovitvijo osrednjih organov/osrednjega organa ARO in AMO, vzpostavitev centralizirane zbirke podatkov o začasno zavarovanem in odvzetem premoženju ter z oblikovanjem celovitega predloga delovnih procesov za opravljanje nalog obeh organov. Ker se ZOPNI v precejšnjem delu navezuje tudi na izvrševanje odločb o začasnem zavarovanju, začasnem odvzemu in odvzemu premoženja nezakonitega izvora oziroma na področje upravljanja premoženja (ter s tem povezano vodenje ustreznih evidenc), bodo navedene vsebine z namenom sistemskega upravljanja začasno zavarovanega in odvzetega premoženja po določbah ZKP oziroma ZOPNI (enotno) obravnavane ločeno v okviru prenosa Direktive (EU) 2024/1260 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. aprila 2024 o povrnitvi in odvzemu premoženja,¹⁶ ki narekuje tudi sočasne spremembe in dopolnitve drugih relevantnih predpisov.

Državnotožilska stroka je z namenom učinkovitejšega zastopanja države v postopkih odvzema premoženja nezakonitega izvora na potrebo po nekaterih normativnih spremembah opozarjala v skupnih poročilih o delu državnih tožilstev in v pristojnemu Ministrstvu za pravosodje poslanih predlogih za spremembe in dopolnitve ZOPNI. Poudarjeni so bili zlasti predlogi za znižanje vrednostnega praga za začetek finančne preiskave, za natančnejšo ureditev delovanja finančne preiskovalne skupine, obsega in trajanja finančne preiskave, izvedbe naroka po 17.a členu ZOPNI v povezavi z rokom za vložitev tožbe, za doslednejšo ureditev vprašanja dopustnosti mediacije v povezavi s sklepanjem sodnih poravnav ter za ureditev možnosti uveljavljanja denarnih zahtevkov (ob upoštevanju splošnih določb civilnega prava) glede premoženja nezakonitega izvora, katerega odvzem ni mogoč zaradi okoliščin, ki so nastale do vložitve tožbe.

Razprava o potrebi po posodobitvi instituta odvzema premoženja nezakonitega izvora v smeri njegove večje učinkovitosti se je izostrila tudi v okviru Medresorske delovne skupine za pripravo predloga prenove ureditve sistema začasnega zavarovanja, odvzema ter hrambe in upravljanja z zaseženim premoženjem po ZKP in ZOPNI,¹⁷ ki je v preteklem letu aktivno delovala v okviru Ministrstva za pravosodje.

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1 Cilji

¹⁵ Uradni list RS, št. 38/24.

¹⁶ UL L št. 2024/126 z dne 2. 5. 2024; Direktiva 2024/1260/EU.

¹⁷ Člani so bili predstavniki Ministrstva za pravosodje, GPU, VDT RS, Ministrstva za finance in FURS.

Cilj predloga zakona je zagotoviti učinkovitejše postopke odvzema premoženja nezakonitega izvora, okrepiti sodelovanje vseh organov v navedenih postopkih ter odpraviti pomanjkljivosti oziroma nejasnosti v zakonskih določbah, ki so se pokazale v letih izvajanja ZOPNI v praksi.

2.2 Načela

Predlog zakona ne odstopa od načela, ki je bilo upoštevano že ob pripravi veljavnega zakona, to je, da nihče ne more obdržati premoženja, ki ga je pridobil na nezakonit način oziroma z nezakonito dejavnostjo. Dodatno pa predlog zakona sledi načelu enakosti pred zakonom, načelu enakega varstva pravic, načelu zakonitosti, načelu sorazmernosti in načelu zaupanja v pravo.

2.3 Poglavitne rešitve

a) Predstavitev predlaganih rešitev:

Predlagane spremembe in dopolnitve ZOPNI prinašajo naslednje bistvene rešitve:

- katalog kaznivih dejanj iz 10. točke 4. člena se dopolnjuje s kaznivimi dejanji, ki v času sprejetja ZOPNI v takrat veljavnem KZ-1 še niso bila inkriminirana, oziroma s kaznivimi dejanji, katerih teža narekuje njihovo umestitev med kataloška kazniva dejanja po določbah ZOPNI, ter zamejuje v delu, ki se nanaša na kazniva dejanja zoper gospodarstvo;
- s spremembo drugega odstavka 5. člena se določa, da se pri ugotavljanju očitnega nesorazmerja med premoženjem in dohodki upoštevajo tudi odhodki, ki jih je imela oseba v relevantnem obdobju iz naslova pridobivanja premoženja oziroma porabe premoženja;
- s spremembami in dopolnitvami 7. člena se krepi vloga SDT RS v postopku finančne preiskave ter opušča izključna pristojnost Okrožnega sodišča v Ljubljani v postopku za odvzem premoženja nezakonitega izvora;
- s spremembami in dopolnitvami 10. člena se urejajo primeri, ko državni tožilec za sprejetje odločitve o uvedbi finančne preiskave predhodno potrebuje dodatna pojasnila in informacije o premoženjskem stanju za presojo glede obstoja razloga za sum, da oseba razpolaga s premoženjem nezakonitega izvora;
- s spremembami in dopolnitvami 14. člena se določa pravna podlaga za sodelovanje članov finančne preiskovalne skupine tudi po formalnem zaključku finančne preiskave in v posledici omogoča procesna vrednost tako pridobljenih podatkov ter opušča vnaprejšnje normiranje obdobja delovanja finančne preiskovalne skupine;
- s spremembo drugega odstavka 17. člena se določa možnost podaljšanja finančne preiskave še za dodatnih šest mesecev (skupno podaljšanje finančne preiskave zaradi objektivnih razlogov lahko namesto dosedanjih šestih mesecev traja največ eno leto);
- s spremembami in dopolnitvami 17.a člena se na nedvoumen način določa časovna umestitev izvedbe naroka po zaključku finančne preiskave in najkasneje pred vložitvijo tožbe za odvzem premoženja nezakonitega izvora ter se za vročanje vabil na narok napotuje na smiselno uporabo določb Zakona o pravdnem postopku;¹⁸
- rok za vložitev tožbe v primeru, ko je bilo predhodno odrejeno začasno zavarovanje premoženja nezakonitega izvora, se podaljšuje z dosedanjega enega meseca na šest mesecev (23. člen);
- s spremembami in dopolnitvami 26. člena se namesto dosedanjega splošnega petletnega roka določa enoletni (prekluzivni) rok za vložitev tožbe, določa vtoževanje

¹⁸ Uradni list RS, št. 73/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08 – ZArbit, 45/08, 111/08 – odl. US, 57/09 – odl. US, 12/10 – odl. US, 50/10 – odl. US, 107/10 – odl. US, 75/12 – odl. US, 40/13 – odl. US, 92/13 – odl. US, 10/14 – odl. US, 48/15 – odl. US, 6/17 – odl. US, 10/17, 16/19 – ZNP-1, 70/19 – odl. US, 1/22 – odl. US, 3/22 – ZDeb in 92/24 – odl. US; ZPP.

- odvzema premoženja, ki ustreza vrednosti premoženja nezakonitega izvora oziroma plačila denarnega zneska, ki ustreza tej vrednosti, tudi v primerih, ko odvzem premoženja nezakonitega izvora ni mogoč, zaradi okoliščin, ki so nastale pred vložitvijo tožbe, ter poudarja možnost uporabe mediacije kot oblike alternativnega reševanja sodnih sporov;
- določene se urejajo razmerja v primeru že začetega davčnega postopka na nepremičnem premoženju, ki je predmet tožbenega zahtevka (33. člen).

b) Normativna usklajenost predloga zakona:

Predlog zakona je usklajen z veljavnim pravnim redom, s splošno veljavnimi načeli mednarodnega prava in mednarodnimi pogodbami, ki zavezujejo Republiko Slovenijo.

c) Usklajenost predloga zakona:

Usklajenost predloga zakona (pripombe strokovne javnosti in opredelitve predlagatelja) je podrobneje prikazana v 7. točki uvodne obrazložitve predloga zakona.

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNOFINANČNA SREDSTVA

Predlog zakona nima finančnih posledic za državni proračun in druga javnofinančna sredstva.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Za izvajanje zakona ni treba zagotoviti dodatnih finančnih sredstev v sprejetem državnem proračunu.

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

5.1 Prilagojenost predlagane ureditve pravu Evropske unije

Vsebina predlaganega zakona ni predmet usklajevanja s pravnim redom Evropske unije. Primerljive vsebine tega predloga zakona so predstavljene po posameznih državah.

5.2 Prikaz ureditve v drugih pravnih sistemih

Primerjalnopravno prevladujeta dva koncepta razširjenega odvzema premoženja, in sicer razširjeni odvzem v kazenskem postopku na podlagi pravnomočne obsodbe za določena hujša kazniva dejanja ter razširjeni odvzem v civilnem postopku, t. i. »*in rem*« postopek proti premoženju. Pri tem kazenska obsodba ni predpogoj, sum nezakonitega izvora premoženja pa lahko izvira iz (pred)kazenskega postopka ali je od njega ločen.

a. Poljska

S spremembami Kazenskega zakonika v letu 2017 je bila določena možnost razširjene zaplembe. Drugi odstavek 45. člena Kazenskega zakonika določa, da se šteje, da je premoženje, ki ga je storilec pridobil ali do katerega je pridobil pravico v obdobju petih let pred storitvijo kaznivega dejanja do trenutka izdaje tudi nepravnomočne sodbe, korist, pridobljena s storitvijo kaznivega dejanja, razen če storilec ali druga zainteresirana oseba ne dokaže drugače. Vzporedno s

spremembami Kazenskega zakonika so bile sprejete tudi spremembe Zakona o kazenskem postopku, ki so uvedle procesna pravila za razširjeno zaplembo. Bistvo sprememb ZKP je v razširitvi kataloga kaznivih dejanj, za katera se lahko odredi razširjena zaplemba, ter v podaljšanju obdobja uporabe obrnjenega dokaznega bremena v zvezi s premoženjem, pridobljenim s strani storilca. Kazenski zakonik v 45. členu predvideva, da je razširjena zaplemba možna za: a) kaznivo dejanje, iz katerega je bila ali bi lahko bila pridobljena finančna korist, če je za kaznivo dejanje zagrožena kazen zapora najmanj petih let; b) kaznivo dejanje, iz katerega je bila ali bi lahko bila pridobljena finančna korist in ki je bilo storjeno v organizirani skupini, namenjeni storitvi kaznivega dejanja; c) zaplemba iz naslova vseh kaznivih dejanj, pod pogojem, da je bila finančna korist neposredno pridobljena.

b. Danska

76. člen (a) Kazenskega zakonika določa, da je premoženje osebe, ki je bila spoznana za krivo kaznivega dejanja, lahko v celoti ali delno predmet zaplembe, če je dejanje take narave, da lahko ustvari znatne prihodke in je zanj zagrožena najmanj šestletna zaporna kazen ali da je v nasprotju z zakonodajo o nadzorovanih snoveh. Premoženje, pridobljeno s strani storilčevega zakonskega partnerja, ter premoženje, preneseno na pravno osebo, je prav tako lahko predmet zaplembe pod pogoji, določenimi v 76. členu (a). Zaplemba ni mogoča, če oseba verjetno izkaže, da je bilo premoženje pridobljeno zakonito ali z zakonito pridobljenimi sredstvi. To pomeni, da mora storilec le verjetno dokazati, da je bilo premoženje pridobljeno zakonito, preden se dokazno breme prenese nazaj na tožilstvo. Posledično, v primeru takega dokazovanja verjetnosti (kar je predmet interpretacije sodstva od primera do primera), morajo oblasti dokazati, da so prihodki izhajali iz nezakonitega dejanja.¹⁹

c. Italija

Italija poleg navadne in razširjene zaplembe v kazenskem postopku pozna t. i. preventivno zaplembo brez obsodbe, ki je namenjena specialni prevenciji (Legge n. 575/65 (1965)). Postopek preventivne zaplembe je mogoče uvesti za vse osebe, ki pripadajo eni od mafijskih organizacij v Italiji, in tudi za nekatera kataloška kazniva dejanja, pod pogojem, da je izkazana »družbena nevarnost« storilca (verjetnost, da je oseba glede na vedenjske vzorce zmožna storiti kaznivo dejanje). Zoper obravnavano osebo se opravi finančna preiskava, enake preiskave pa se opravijo tudi v zvezi s premoženjem zakonca, otrok in drugih oseb, ki so živele v življenjski skupnosti s preiskovancem v zadnjih petih letih, ter vsemi fizičnimi ali pravnimi osebami, ki posredno ali neposredno upravljajo premoženje preiskovanca. Kadar obstaja nevarnost, da bo premoženje namenjeno za zaplembo, odtujeno ali kako drugače izgubljeno, lahko tožilec ali kvestor sodišču predlagata ukrepe za zavarovanje premoženja. Sodišče mora o zavarovanju odločiti v petih dneh od prejema zahteve, če se zavarovanje nanaša na premoženje v lasti tretjih oseb, sodišče o ukrepih odloči po njihovem zaslišanju. Sodišče z odredbo zapleni premoženje osebe, proti kateri je bil sprožen preventivni postopek in ki ne zna pojasniti zakonitega izvora premoženja in katere premoženje v vrednosti odstopa od premoženja, ki ga je prijavila davčnim organom, vključno s premoženjem, ki izvira iz tega premoženja. Osebi, ki premoženje skriva, uniči ali kako drugače odtuji, se zapleni drugo premoženje, ki ustreza vrednosti nezakonito pridobljenega premoženja. Ko je premoženje zaplenjeno, preide v last države in s tem v upravljanje agencije za upravljanje premoženja, ki poskrbi za izterjavo zaplenjenega premoženja po pravilih civilnega prava.

d. Bolgarija

¹⁹ Povzeto iz CONFERENCE OF THE PARTIES Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing of Terrorism (CETS No. 198) Thematic Monitoring Review of the Conference of the Parties to CETS No. 198 on Article 3 (4), («Confiscation measures»), Strasbourg, 10. November 2023.

Bolgarija pozna navadno zaplembo v kazenskem postopku in civilno zaplembo (Zakon o zaplembi nezakonito pridobljenega premoženja, 2008), pri čemer je oba postopka mogoče uporabiti kumulativno. Komisija za odvzem nezakonito pridobljenega premoženja, ki je upravni organ, lahko začne postopek preiskave (gre za postopek revizije oziroma inšpekcije in vpogleda v relevantno dokumentacijo in ne za policijske ter tožilske metode preiskovanja), kadar je bilo storjeno kataloško kaznivo dejanje, prekršek, s katerim je bila pridobljena protipravna premoženjska korist v višini najmanj 150.000 BGN, kadar je bila priznana tuja sodna odločba v zvezi s kaznivim dejanjem ali prekrškom iz prejšnjih dveh primerov ali kadar je bil pri osebi ugotovljen razkorak med zakonitimi prihodki in premoženjem v višini najmanj 250.000 BGN. Zaradi svoje administrativne narave je komisija odvisna od obvestil drugih organov, v nobenem primeru ne sme ukrepati na podlagi anonimne prijave, niti ne more ukrepati *ex offio*. Ker komisija nima pristojnosti, da bi izvajala preiskovalna dejanja, se mora zanašati na sodelovanje policije, davčnih in carinskih organov. Postopek preiskave se lahko vodi le proti posamezniku, preiskava poteka tajno in oseba z njeno uvedbo ni seznanjena. Preiskava lahko traja največ eno leto, pri čemer se rok lahko podaljša za največ šest mesecev, preiskuje se lahko obdobje zadnjih desetih let od začetka preiskave. Komisija vloží zahtevek za začasno odredbo pred pristojnim sodiščem, pri čemer sodišče dovoli začasno odredbo, kadar presodi, da je ta nujna, da se bo lahko zaplenilo premoženje, če se bo postopek končal z odločbo o zaplembi, in kadar je predlog za začasno odredbo podprt s prepričljivimi dokazi, na podlagi katerih je mogoče utemeljeno domnevati, da oseba razpolaga s premoženjem nezakonitega izvora. Ko so ukrepi za zavarovanje uvedeni, pristojni direktor lokalne izpostave komisije povabi osebo v postopku, da v 14 dneh poda pisno izjavo o svojem premoženju in nepremičnem premoženju, bančnih računih, virih dohodkov in drugih pomembnih okoliščinah. Direktor lokalne izpostave nato v enem mesecu pošlje poročilo komisiji, ki mora najkasneje v enem mesecu po prejemu poročila sprejeti odločitev, ali se postopek konča, ker ni zadostnih dokazov, ali pa vložiti tožbo za zaplembo premoženja. V postopku morajo toženec in tretje osebe dokazati, da so premoženje dobile zakonito. Če ni mogoče zapleniti točno določenega premoženja, se lahko zapleni premoženje v višini njegove tržne vrednosti na dan vložitve tožbe za zaplembo. Stranke se lahko v okviru postopka tudi poravnajo, v poravnavi je treba zapleniti vsaj 75 % premoženja, za katero se ugotovi, da je pridobljeno nezakonito. Odbor za upravljanje zaplenjenega premoženja poskrbi, da je izvršitev sodbe opravljena po pravilih civilnega prava.

e. Irska

Irska je prva država v Evropi, ki je uvedla civilno »*in rem*« zaplembo (Proceeds of Crime Act, 1996, in Criminal Assets Bureau Act, 1996). Irska pozna kazensko in tudi civilno zaplembo. Za začetek finančne preiskave znotraj urada za odvzem premoženja (CAB) so potrebni dokazi o storjenem kaznivem dejanju in dokazi, da obstaja nezakonito pridobljeno premoženje, ki mora biti večje od 5.000 EUR. Višje sodišče na podlagi od CAB predloženih dokazov, da ima oseba v lasti, da je pridobila ali da nadzira premoženje, ki posredno ali neposredno izvira iz kriminala, in če vrednost tega premoženja ne presega 30.000 EUR, izda začasno odredbo, s katero prepove kakršno koli razpolaganje z njim. Začasa odredba, ki velja 21 dni, se nanaša na premoženje in zato velja za vse osebe, ki bi na kakršen koli način lahko upravljale premoženje ali razpolagale z njim ali mu na drug način nižale vrednost. Na predlog CAB pa lahko sodišče izda tudi vmesno odredbo, ki lahko traja do sedem let. Premoženje, za katero je bila izdana vmesna odredba, se lahko trajno odvzame z odredbo za odvzem vsega ali dela zavarovanega premoženja, za katero posestnik ne zna prepričljivo pojasniti, da ne izhaja posredno ali neposredno iz kriminalne dejavnosti. Pred dokončno odločitvijo mora sodišče opraviti obravnavo in omogočiti vsem, da

dokažejo morebitno svoje lastništvo. V civilnem postopku sodišče imenuje izvršitelja, ki med drugim skrbi za izvršbo po pravilih civilnega prava.²⁰

6. PRESOJA POSLEDIC, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

6.1 Presoja administrativnih posledic

a) v postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov:

Določbe predloga zakona ne vplivajo na postopke oziroma poslovanje javne uprave ali pravosodnih organov.

b) pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov:

Določbe predloga zakona ne prinašajo posledic pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov.

6.2 Presoja posledic za okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki:

Določbe predloga zakona ne prinašajo posledic za okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki.

6.3 Presoja posledic za gospodarstvo:

Določbe predloga zakona ne prinašajo posledic za gospodarstvo.

6.4 Presoja posledic za socialno področje:

Določbe predloga zakona ne prinašajo posledic za socialno področje.

6.5 Presoja posledic za dokumente razvojnega načrtovanja:

Določbe predloga zakona ne prinašajo posledic za dokumente razvojnega načrtovanja.

6.6 Presoja posledic za druga področja:

Določbe predloga zakona ne prinašajo posledic za druga področja.

6.7 Izvajanje sprejetega predpisa:

a) Predstavitev sprejetega zakona:

Zakon bo predstavljen širši javnosti z objavo na svetovnem spletu, ožji javnosti pa na predavanjih, srečanjih, posvetih v okviru izobraževalnih dejavnosti in podobno.

b) Spremljanje izvajanja sprejetega predpisa:

Ministrstvo za pravosodje bo spremljalo izvajanje sprejetega zakona prek odzivov izvajalcev zakona in udeležencev postopkov ter s spremljanjem statističnih podatkov.

6.8 Druge pomembne okoliščine v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona:

Drugih posebnih pomembnih okoliščin v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona, ni.

7. PRIKAZ SODELOVANJA JAVNOSTI PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA:

²⁰ Prikaz ureditve v Italiji, Bolgariji in Irski povzet iz doktorske disertacije Katje Rejec Longar »Modeli odvzema premoženja nezakonitega izvora – pravni, organizacijski in izvedbeni vidiki« (maj 2018, str. 89–149).

Predlog zakona je bil 26. septembra 2024 objavljen na portalu E-demokracija (z rokom za oddajo komentarja do 27. oktobra 2024). **Predlog zakona je bil 27. septembra 2024 poslan v strokovno usklajevanje** (z rokom za podajo pripomb do 14. oktobra 2024) GPU, FURS, Uradu RS za preprečevanje pranja denarja, Sodnemu svetu, Državnotožilskemu svetu, Vrhovnemu sodišču RS (v nadaljnjem besedilu: VSRS), VDT RS, Državnemu odvetništvu RS (v nadaljnjem besedilu: DODV), Odvetniški zbornici Slovenije (v nadaljnjem besedilu: OZS), Notarski zbornici Slovenije, Varuhu človekovih pravic, Informacijskemu pooblaščenču, Komisiji za preprečevanje korupcije in Zagovorniku načela enakosti.

Mnenja, predloge in pripombe so podali GPU, FURS, Sodni svet, VSRS, VDT RS, DODV, OZS in Informacijski pooblaščenec. Zagovornik načela enakosti in Varuh človekovih pravic sta podala mnenje brez pripomb.

Ker se številčenje členov predloga zakona po strokovnem usklajevanju spreminja, se pri navajanju (ne)upoštevanja pripomb iz strokovnega usklajevanja predlagatelj sklicuje na predlagane spremembe in dopolnitve členov veljavnega ZOPNI.

K predlagani spremembi 3. člena ZOPNI (začetek postopka):

VDT RS

S ciljem osredotočiti preiskovalce na zadeve, v katerih je z večjo verjetnostjo pričakovati odkritje in odvzem premoženja nezakonitega izvora, predlagano zvišanje praga v višini 30.000 EUR. Predlagani prag v višini 10.000 EUR bi lahko predstavljal nesorazmeren poseg v ustavnopravne pravice preiskovane osebe. Znesek 10.000 EUR je lahko upravičiti z argumentom varčevanja, najetega posojila in prejetega darila, zlasti tudi v povezavi z inflacijo. Povečala se bo obremenitev pristojnih organov, izidi pa bodo negotovi in vprašljivi z vidika smiselnosti in stroškovne sorazmernosti nadaljnjega pravnega postopka.

DODV

Nižanje vrednosti lahko na prvi pogled vodi k večji stopnji pregona organiziranega kriminala in korupcije, vendar lahko privede do dejanskega zmanjšanja učinkovitosti postopkov finančnih preiskav, če se število primerov, kjer so podani razlogi za sum za razpolaganje s premoženjem nezakonitega izvira, bistveno poveča zgolj zaradi znižanja mejne vrednosti.

OZS

Nasprotujejo predlaganemu nižanju praga, saj gre za nesorazmerno nižanje (tudi upošteva se siceršnja stopnja inflacije od uveljavitve ZOPNI dalje), ki ustvarja številna tveganja, povezana s pretiranim ukrepanjem države, nesorazmernim bremenom posameznikov, ki bodo morali dokazovati zgolj minorne razlike med svojim premoženjem in ustvarjenimi dohodki, povečanim številom posegov države v zasebnost posameznikov zaradi uvedbe finančne preiskave, večjo obremenitvijo sodišč z odločanjem v bagatelnih zadevah odvzema premoženja in posledično s povečanjem sodnih zaostankov v teh postopkih.

FURS

Nasprotujejo nižanju praga. Učinkovitost odvzema premoženja se odraža predvsem v višini pobranega premoženja in hitrosti izvedenih postopkov, nikakor pa ne v kopičenju števila postopkov, čemur se sledi z nižanjem praga za začetek postopka po ZOPNI. Iz statističnih podatkov o številu, trajanju in višini odvetnega premoženja izhaja, da obstaja že v okviru obstoječe zakonodaje še veliko manevrskega prostora za izboljšanje učinkovitosti omenjenih postopkov. Vsi organi se ob vedno novih nalogah srečujejo s pomanjkanjem kadrovskih virov, zato je predlagano, da se pri iskanju ustreznih rešitev dela predvsem na rešitvah poenostavitve, učinkovitosti obstoječih postopkov. Nižanje praga na 10.000 EUR bi lahko vodilo do nesorazmerne porabe virov za manjše primere, kar bi bilo vprašljivo z vidika celovite

kriminalitetne politike. Podredni predlog: nižanje praga le v izjemnih primerih (glede na okoliščine primera – težo kaznivega dejanja).

GPU

Predlagano nižanje praga v splošnem lahko prispeva k večjemu številu obravnavanih zadev, zlasti v zvezi s kataloški kaznivimi dejanji s področja organizirane kriminalitete. Upošteva višino inflacije in realno vrednost veljavnega zneska v višini 50.000 EUR kot tudi sorazmernost ukrepanja države v razmerju do preprečevanja uporabe premoženja nezakonitega izvora in predvideno povečanje obsega dela policije ter drugih deležnikov v postopku finančne preiskave (povečanje kadrovskih virov in s tem povezane dodatne finančne obremenitve) izraženi pomisleki o ustreznosti višine predlaganega premoženjskega praga. Podredni predlog: predlagano, da se nižji prag določi le za določen krog kataloških kaznivih dejanj.

Pripombe glede nižanja vstopnega praga se upoštevajo tako, da se določi prag v višini 30.000 EUR, s čimer se poleg povečanja učinkovitosti postopkov odvzema premoženja nezakonitega izvora sledi ustavnemu načelu sorazmernosti (tudi v zvezi s predlagano zamejitvijo kataloga kaznivih dejanj v delu, ki se nanaša na kazniva dejanja zoper gospodarstvo). Predlagani znesek bo po mnenju predlagatelja (tudi glede na stopnjo inflacije v RS, ki sicer vpliva na vse zneske, določene v področnih zakonih) ob upoštevanju dosedanjih večletnih izkušenj pri izvajanju zakona omogočil odzivanje pristojnih organov v skladu s temeljnim ciljem ZOPNI, to je, da nihče ne more obdržati premoženja, ki ga je pridobil na nezakonit način oziroma z nezakonito dejavnostjo.

Podredni predlogi se ne upoštevajo, saj je katalog kaznivih dejanj iz 10. točke 4. člena ZOPNI že po veljavni ureditvi zasnovan tako, da vključuje hujša kazniva dejanja, ki so praviloma povezana z organizirano kriminaliteto, katere namen je prav pridobivanje premoženja nezakonitega izvora, in druga kazniva dejanja, iz katerih lahko izvira premoženje nezakonitega izvora. Predlagatelj poudarja, da se po določbah ZOPNI premoženje nezakonitega izvora ne odvzame zato, ker bi bilo dokazano, da izvira iz izvršenih kataloških kaznivih dejanj in da je bilo zato pridobljeno na nezakonit način. Nobena prvina domneve iz 5. člena ZOPNI se ne osredotoča na povezavo med izvršenimi kataloški kaznivimi dejanji in premoženjem (glej tudi 3. točko prvega odstavka 10. člena ZOPNI, ki določa pogoje za uvedbo finančne preiskave). Namreč če bi ta vez obstajala, bi bilo mogoče domnevemu storilcu kataloškega kaznivega dejanja v skladu s pravili kazenskega postopka izreči odvzem protipravne premoženjske koristi, pridobljene prav s kaznivim dejanjem oziroma zaradi njega. Glede na zgoraj navedeno predlagatelj meni, da vzpostavljanje morebitnega dodatnega kataloga v okviru oziroma poleg že obstoječega kataloga ne bi bilo sistemsko.

Sodni svet

Zaradi bistveno povečane obremenitve sodišč in s tem povezane pomembnejše finančne posledice za državni proračun iz naslova nižanja praga opozorjeno, da bi bilo treba izvesti podrobnejšo analizo učinkov predlagane spremembe.

S predlaganim nižanjem vstopnega praga za uvedbo finančne preiskave je realno pričakovati večje število uvedenih finančnih preiskav ob obstoju vseh predpostavk iz prvega odstavka 10. člena ZOPNI in v posledici tudi večje število vloženih tožb v postopku odvzema premoženja nezakonitega izvora. Obsega povečanja zgoraj navedenih postopkov in s tem povezane obremenitve sodišč ter tudi morebitne finančne obremenitve proračuna RS glede na naravo pogojev za uvedbo finančne preiskave ni mogoče realno oceniti. Glede na število uvedenih finančnih preiskav za obdobje zadnjih petih let (2023: 5, 2022: 3, 2021: 4, 2020: 7, 2019: 8) in na število vloženih tožb za navedeno časovno obdobje (2023: 1, 2022: 1, 2021: 5, 2020: 4, 2019: 3) ter upošteva predlagano opustitev izključne pristojnosti Okrožnega sodišča v Ljubljani za

postopke po določbah ZOPNI predlagatelj ocenjuje, da bistveno povečanih obremenitev ni pričakovati.

K predlagani spremembi 4. člena ZOPNI (pomen izrazov):

OZS

Nasprotujejo širitvi kataloga kaznivih dejanj z dejanji, ki po svojem bistvu niso ne premoženjska kazniva dejanja niti gre za dejanja, ki bi jih bilo tudi teoretično sploh mogoče povezati z nezakonitim pridobivanjem premoženja (npr. 336. člen KZ-1). Predlagano, da bi bilo treba katalog kaznivih dejanj kvečjemu bistveno zožiti (izpostavljena zlasti uvrstitev kaznivih dejanj zoper gospodarstvo, za katera je zagrožena kazen 3 leta in več), kar pomeni praktično celotno poglavje kaznivih dejanj zoper gospodarstvo.

Upošteva izhodišča ob pripravi ZOPNI, da naj bo katalog kaznivih dejanj v skladu s priporočili Financial Action Task Force čim bolj širok in naj zajema vsaj sodelovanje v hudodelski združbi, terorizem, trgovino z ljudmi, kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost, trgovino z drogami in orožjem, korupcijo, ponarejanje in pranje denarja, kazniva dejanja zoper okolje, se predlog upošteva tako, da se kazniva dejanja iz poglavja zoper gospodarstvo poleg višine zagrožene kazni zamejijo še na okoliščino, da iz kaznivega dejanja lahko izvira premoženje nezakonitega izvora (smiselno enako kot pri navedbi odprtega kroga drugih kaznivih dejanj v zadnji alineji 10. točke 4. člena ZOPNI).

K predlagani spremembi 5. člena ZOPNI (premoženje nezakonitega izvora):

OZS

Predlagana sprememba opredeljuje pojem »neto premoženja«, ki se upošteva pri t. i. prirastu premoženja. Navedena opredelitev bi bila lahko problematična z vidika jasnosti pravne norme in predvidljivosti pravnih posledic za posameznika glede na možnost obstoja številnih primerov dejanskih stanov, ko bi šele sodna praksa opredeljevala, kaj predstavlja obveznost iz naslova pridobivanja premoženja oziroma za porabo premoženja.

Pravni standard kot način izražanja v jeziku predpisov (kot npr. očitno nesorazmerje) se uporablja, ko s podrobnejšim ali celo kazuističnim urejanjem ne bi bilo mogoče opredeliti vseh položajev, do katerih v praksi lahko pride, pri čemer mora njegovo vsebino vsakokrat napolniti sodišče. Glede na obrazložitev k predlagani spremembi, iz katere med drugim izhaja, da se smiselno upošteva ureditev v 68.a členu Zakona o davčnem postopku²¹ na nedvoumen način določa, da se pri ugotavljanju očitnega nesorazmerja med premoženjem in dohodki upoštevajo tudi odhodki, ki jih je imela oseba v relevantnem obdobju iz naslova pridobivanja oziroma porabe premoženja, pri čemer takšnemu razumevanju sledi tudi praksa sodišč (glej opombo št. 26 v osnutku zakonskega gradiva), se pripomba ne upošteva.

K predlagani spremembi 10. člena ZOPNI (uvredba finančne preiskave):

OZS

Predlagano, da se glede na izrazito invazivnost instituta finančne preiskave opredeli dokazni standard »utemeljeni sum« kot pogoj za odreditev, pri čemer je povsem nepomembno, v kateri fazi (pred)kazenskega postopka ga je predlagatelj dolžan izkazati, zato obenem ne predstavlja ovire za uvajanje finančne preiskave v zgodnejših fazah postopka.

Predlog se ne upošteva. Predlagano zvišanje dokaznega standarda bi močno vplivalo na že uveljavljeni sistem odrejanja finančnih preiskav tudi v primerih, ko je bila kazenska ovadba npr. zavržena. Za posamezno fazo predkazenskega postopka so uveljavljeni dokazni standardi »razlogi za sum« in »utemeljeni razlogi za sum«, za kazenski postopek pa dokazni standard

²¹ Uradni list RS, št. 13/11 – uradno prečiščeno besedilo, 32/12, 94/12, 101/13 – ZDavNepr, 111/13, 22/14 – odl. US, 25/14 – ZFU, 40/14 – ZIN-B, 90/14, 91/15, 63/16, 69/17, 13/18 – ZJF-H, 36/19, 66/19, 145/20 – odl. US, 203/20 – ZIUPOPdve, 39/22 – ZFU-A, 52/22 – odl. US, 87/22 – odl. US, 163/22, 109/23 – odl. US, 131/23 – ZORZFS in 100/24; ZDavP-2.

»utemeljeni sum«, pri čemer je predlagani standard »utemeljeni razlogi za sum« po mnenju predlagatelja ustrezen tudi v razmerju do uporabe tega standarda pri posameznih ukrepih v predkazenskem postopku po določbah ZKP.

IP

Iz predlaganega tretjega in petega odstavka ne izhaja nedvoumno, ali gre tudi za morebitno povezovanje zbirk javnega sektorja. Če je tako, je slednje treba napisati bolj jasno in določno ter navedeno zakonsko urediti zgolj v primeru, v kolikor je predlagatelj novele ugotovil, da za takšno posredovanje obstaja dejanska potreba v praksi v večini obravnavanih primerov, ter skladno z določbo drugega odstavka 87. člena Zakona o varstvu osebnih podatkov²² narediti tudi predhodno zakonodajno oceno učinka in se posvetovati z IP.

S predlagano ureditvijo ni zasledovan namen povezovanja zbirk podatkov (javnega sektorja) v smislu 12. točke 5. člena v zvezi s 87. členom ZVOP-2. S predlagano ureditvijo se ravno na podlagi temeljnih načel na področju varstva osebnih podatkov eksplicitno urejajo namen, obseg podatkov, za katere lahko v posameznem primeru zaprosi državni tožilec, ter hramba tako pridobljenih podatkov, pri čemer se predlagani tretji odstavek nanaša na pošiljanje podatkov iz zbirk podatkov, ki jih upravljajo Policija, FURS, Komisija za preprečevanje korupcije ali Urad RS za preprečevanje pranja denarja (vsak iz svoje pristojnosti), predlagani peti odstavek pa na podatke, katerih upravljavci so drugi državni organi (z vidika določnosti obdelave osebnih podatkov naveden sklic na drugi odstavek 51. člena Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev).²³ Ker se v obeh položajih podatki zbirajo v posameznem primeru na podlagi posamezne zahteve državnega tožilca, povezovanje zbirk iz navedenega razloga ni predvideno. Navedeno je še posebej poudarjeno v obrazložitvi navedenega člena ter s preoblikovanjem predlaganega novega tretjega in petega odstavka navedenega člena

K predlagani spremembi 11. člena ZOPNI (namen in obseg finančne preiskave):

DODV

Z vidika varstva zasebnosti in varstva zasebne lastnine ter s tem povezanega vprašanja (ne)sorazmernosti posega državne represije v zasebno sfero predlagano, da se razmisli o možnosti oblikovanja dokaznega standarda (kot npr. v šestem odstavku 10. člena ZOPNI), ki bi omejeval vsakršne posege, brez upoštevanja načela sorazmernosti.

Predlog se ne upošteva. Dokazni standard za širitev finančne preiskave na povezane osebe je določen že v šestem odstavku 10. člena ZOPNI, ki določa pogoje za uvedbo finančne preiskave. Iz tega razloga ponavljanje dokaznega standarda v drugi alineji drugega odstavka 11. člena ZOPNI, ki določa obseg finančne preiskave povezane osebe ali pravnega naslednika, ni ustrezno (tudi za osumljenca, obdolženca ali zapustnika so pogoji za uvedbo finančne preiskave določeni v 10. členu ZOPNI, obseg finančne preiskave pa v prvi alineji drugega odstavka 11. člena ZOPNI). S predlagano spremembo se na nedvoumen način določa, da se (pod pogoji iz šestega odstavka 10. člena ZOPNI) zberejo tudi podatki o obsegu premoženja povezane osebe. Veljavna ureditev namreč v drugem odstavku 14. člena ZOPNI že določa, da poročilo po zaključku finančne preiskave vključuje tudi podatke o premoženju povezanih oseb, če je bilo premoženje preneseno nanje.

K predlagani spremembi 14. člena ZOPNI (finančna preiskovalna skupina):

DODV

²² Uradni list RS, št. 163/22; ZVOP-2.

²³ Uradni list RS, št. 62/10, 40/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 14/13, 56/13 – ZŠtip-1, 99/13, 14/15 – ZUUJFO, 57/15, 90/15, 38/16 – odl. US, 51/16 – odl. US, 88/16, 61/17 – ZUPŠ, 75/17, 77/18, 47/19, 189/20 – ZFRO, 54/22 – ZUPŠ-1, 76/23 – ZŠolPre-1B in 122/23 – ZŠtip-1C; ZUPJS.

Predlagano, da se v prvem odstavku besedna zveza »Državnega pravobranilstva Republike Slovenije« spremeni v »Državnega odvetništva Republike Slovenije« (smiselno enak predlog k petemu in šestemu odstavku 33. člena ZOPNI).

Pripomba prvotno ni bila upoštevana.

K predlagani spremembi 17. člena ZOPNI (trajanje finančne preiskave):

FURS

V zvezi s predlaganim nižanjem vstopnega praga izpostavljeno tudi, da je kljub temu, da naj bi vsi stremeli k povečanju učinkovitosti postopkov, s predlogom narejen korak v nasprotno smer, saj je trajanje finančne preiskave celo podaljšano z »za največ šest mesecev« na »šest mesecev, vendar ne več kot dvakrat« (torej na eno leto). Pri učinkovitosti je ključnega pomena hitrost postopanja pristojnih organov in na koncu znesek odvzetega premoženja.

Pripomba se ne upošteva. Učinkovitost je treba presojati ne le z vidika hitrosti, temveč tudi z vidika kakovosti. S predlagano spremembo, s katero se podaljšuje najdaljši rok trajanja finančne preiskave še za šest mesecev (skupno trajanje finančne preiskave največ dve leti, po veljavni ureditvi pa leto in pol), se po mnenju predlagatelja zaradi objektivnih razlogov, ki so izkazani na izvedbeni ravni (več o tem v obrazložitvi predlagane spremembe), še vedno upošteva načelo hitrega postopanja pri zbiranju relevantnih dokazov in podatkov, ki bodo tvorili kakovostno podlago za vložitev tožbe v pravnem postopku.

K predlagani spremembi 23. člena ZOPNI (trajanje in prenehanje začasnega zavarovanja):

DODV

Predlagano, da se zaradi načela sorazmernosti razmisli o krajšem obdobju za vložitev tožbe od zaključka finančne preiskave. Predlagano podaljšanje napram veljavnemu enomesečnemu oziroma dvomesečnemu obdobju zaradi visečnosti odločitve lahko nesorazmerno poseže v pravice obdolženca.

Predlog se ne upošteva. Predlagani šestmesečni rok v primerjavi z veljavnim enomesečnim rokom (z možnostjo podaljšanja še za en mesec) po mnenju predlagatelja ni nesorazmerni poseg v pravice preiskovane osebe. Le-ta je namreč s postopkom predhodno odrejenega začasnega zavarovanja seznanjena, začasno zavarovano premoženje, ki preneha (tu tudi sicer ne pomeni, da zoper preiskovano osebo ni mogoče vložiti tožbe), pa se ji skupaj s plodovi in drugimi koristmi vrne. Je pa predlagatelj v primerih, ko je začasno zavarovanje sicer prenehalo, in v primerih, ko začasno zavarovanje ni bilo odrejeno (in ko preiskovana oseba vse do časa pred vložitvijo tožbe tudi ni seznanjena z dejstvom o izvajanju finančne preiskave in njenimi izsledki), v 26. členu ZOPNI predlagal skrajšanje roka za vložitev tožbe z dosedanjih petih let na eno leto, kar pa bo pomembneje prispevalo k pravni varnosti preiskovane osebe.

K predlagani prehodni določbi predloga zakona (nadaljevanje že začelih postopkov):

VDT RS

Predlagano, da se v prehodni določbi jasno uredi vpliv predlaganega zakona na vse pred njeno uveljavitvijo začete in še nedokončane postopke finančne preiskave, še posebej zato, ker 4. člen novele zvišuje dokazni standard na »utemeljene razloge za sum«.

Predlog se upošteva.

Dodatni predlogi za spremembe in dopolnitve ZOPNI:

VDT RS

Predlagano, da se iz razloga racionalizacije, specializacije in optimizacije postopkov po ZOPNI 7. člen spremeni na način, da postopek finančne preiskave vselej vodi SDT RS, pri čemer sodeluje s pristojnim državnim tožilstvom, ki je pristojno za predkazenski ali kazenski postopek zaradi kataloškega kaznivega dejanja (veljavna ureditev določa ravno obratno).

Predlog se upošteva (dodatne spremembe in dopolnitve 7., 14., 17., 17.a, 48. in 52. člena ZOPNI).

VSRS

Zaradi predvidenega nižanja praga vrednosti premoženja nezakonitega izvora je pričakovati povečanje števila zadev. Do povečanega pripada lahko privede tudi predlagano podaljšanje roka za vložitev tožbe z enega na šest mesecev in podaljšanje trajanja finančne preiskave, kar pomeni, da je ohranjanje izključne pristojnosti sistemsko nesprejemljivo. Predlagana splošna pristojnost okrožnih sodišč, kar bi zagotovilo večjo učinkovitost pri obravnavi teh primerov. Izpostavljeni tudi argumenti Okrožnega sodišča v Ljubljani, da bodo manj obremenjena sodišča, ki imajo tudi manj zaostankov, te zadeve lažje osvojila in jih glede na prednostno obravnavo bolj ažurno obravnavala. Okrožno sodišče v Ljubljani je povsem preobremenjeno že z rednim pripadom, navedene obremenitve pa povečuje tudi pripad iz naslova izključnih pristojnosti. Sodniki zaradi tega niso deležni nikakršne stimulacije, dodatne podpore ali nagrade, določitev izključno pristojnega sodišča brez opravljene analize o številu predvideno pripadlih zadev, prostorskih možnosti sodišča, kadrovskih zmogljivosti ter primernem dodatku za specializirane sodnike. Predlog se upošteva (dodatne spremembe in dopolnitve 7., 33., 48. in 52. člena ZOPNI).

VSRS dodatno predlagalo, da je določena stopnja suma storitve kataloškega kaznivega dejanja ne le sprožilec finančne preiskave, temveč tudi materialnopravna predpostavka za utemeljenost tožbenega zahtevka. Poseg v toženčevo lastnino je velik (veljavni prvi odstavek 34. člena ZOPNI), težko je tudi njegovo dokazno breme (tretji odstavek 27. člena ZOPNI), zaradi česar obstaja velika verjetnost vložitve nove zahteve za oceno ustavnosti, pri čemer bi v primeru pritrditve zahtevi uporaba tega zakona lahko spet za daljši čas zamrla, vmes pa bi bilo potratenih veliko resursov FURS, tožilcev, tožencev in sodišč.

OZS

ZOPNI ne določa nobene povezave med nezakonitostjo izvora premoženja in izvršitvijo kataloškega kaznivega dejanja. Verjetnost, da je bilo storjeno kaznivo dejanje, je le sprožilec finančne preiskave, v kasnejši fazi postopka pa navezava na kaznivo dejanje povsem odpade. Ugotovitev, da kaznivega dejanja ni, bi morala posledično pomeniti ustavitev postopka po ZOPNI, saj na ta način odpade domneva, da gre za premoženje, ki izvira iz izvrševanja kaznivih dejanj.

Dodatni predlogi VSRS in OZS, ki bi bistveno posegli v sistem veljavne ureditve, se ne upoštevajo. Ustavno sodišče RS je namreč večkrat presojalo ustavnost ZOPNI ter v treh primerih poseglo v njegove posamezne določbe (poglobljen pregled izhaja iz uvodne ocene stanja predloga zakona), v večini primerov pa je zahteve, pobude in ustavne pritožbe iz takšnih in drugačnih razlogov zavrglo, s čimer so ob uveljavitvi ZOPNI izraženi številni pomisleki glede ustavne dopustnosti zasledovanih zakonskih ciljev odpadli. Ustavno sodišče RS je v odločbi U-I-91/15, 16. 3. 2017, zahtevo Okrožnega sodišča v Ljubljani za oceno ustavnosti prvega odstavka 5. člena v zvezi s prvim odstavkom 34. člena ZOPNI glede na navedbe iz konkretnega primera, v katerem je bila zoper prvega toženca vložena pravnomočna obtožnica v zvezi s kataloškiimi kaznivimi dejanji, na katera se nanaša premoženje iz izhodiščne pravde, zavrglo. Predlagatelj se v celoti sklicuje na mnenje Vlade RS v poprej navedenem postopku za oceno ustavnosti, in sicer da ZOPNI ne ureja odvzema premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ali zaradi njega, temveč odvzem premoženja nezakonitega izvora ne glede na fazo kazenskega postopka (npr. zavrženje kazenske ovadbe, pravnomočna ustavitev kazenskega postopka ali izdaja oprostilne sodbe), kar je tudi logično, saj se premoženje, ki je bilo pridobljeno s kaznivim dejanjem, odvzame v kazenskem postopku, ki pozna institut odvzema protipravne premoženjske koristi. Dokazni standard »razlogi za sum« (po predlogu »utemeljeni razlogi za sum«) storitve

kataloškega kaznivega dejanja je, ob dodatnem pogoju obstoja nesorazmernega premoženja v določeni višini, predpisan le kot pogoj za začetek finančne preiskave. V pravnem postopku za odvzem premoženja nezakonitega izvora s konkretnim kazenskim ali predkazenskim postopkom ni več povezave. Smisel odvzema premoženja nezakonitega izvora je namreč odvzem premoženja, za katero, ob obstoju nesorazmerja med takim premoženjem in dohodki, zmanjšanimi za davke in prispevke v obdobju, v katerem je bilo premoženje pridobljeno, posameznik ne more dokazati zakonitosti izvora.

FURS

Predlagana izločitev poglavja o upravljanju premoženja nezakonitega izvora, saj bo glede na pojasnila pripravljavca predloga zakona upravljanje enotno urejal zakon, ki bo implementiral Direktivo 2024/1260/EU in enotno uredil upravljanje premoženja iz kazenskih postopkov kot tudi upravljanje premoženja nezakonitega izvora.

Dodatni predlog se ne upošteva. V okviru delovanja Medresorske delovne skupine za pripravo predloga prenove ureditve sistema začasnega zavarovanja, odvzema ter hrambe in upravljanja z zaseženim premoženjem po ZKP in ZOPNI, katere člani so tudi predstavniki FURS, intenzivno tečejo aktivnosti za pripravo normativnih izhodišč, ki bodo celovito urejala hrambo in upravljanje začasno zavarovanega in odvzetega premoženja ter enotni organ za izvajanje navedenih pristojnosti, pri čemer bo nova ureditev vplivala tudi na ureditev v drugih z navedeno materijo povezanih predpisih. Do oblikovanja oziroma do sprejetja ustreznih zakonskih rešitev bi predlagana predhodna izločitev vsebine o upravljanju iz ZOPNI vodila do nastanka nedopustne pravne praznine, pri čemer ne gre prezreti, da se na določbe o upravljanju premoženja po ZOPNI navezujejo tudi določbe iz poglavja o evidencah ter podzakonska akta, izdana na podlagi 42. člena in petega odstavka 43. člena ZOPNI.

DODV

Zaradi večje pravne predvidljivosti pri uporabi zakona in razvoja sodne prakse predlagane spremembe in dopolnitve podnormiranega 45. in 47. člena ZOPNI (odgovornost Republike Slovenije), na način, da se v 45. členu izrecno določi, da RS ne odgovarja za domnevno nastalo škodo na podlagi samega zakona, ampak mora obstajati »kvalificirana stopnja protipravnosti« ravnanja oblastnih organov (pravica do odškodnine le, če je po splošnih predpisih in ob upoštevanju izhodišč Ustave RS mogoče ugotoviti protipravno ravnanje oziroma kršitev dolžne skrbnosti), in da se v 47. členu ZOPNI vzpostavi dosledno razlikovanje med začasno odredbo in odvzemom premoženja, saj navedena določba ne določa nič glede odškodninskega zahtevka v primeru začasnega zavarovanja.

Dodatni predlogi se zaradi dopustnega obsega noveliranja, ki je tudi sicer usmerjen v določbe, ki se nanašajo na postopek finančne preiskave in pravdni postopek pred sodiščem, ne upoštevajo. Na Ministrstvu za pravosodje že tečejo aktivnosti za pripravo novega zakona, katerega cilj je poenotiti ureditev hrambe in upravljanja premoženja, zaseženega po določbah ZKP in ZOPNI, na način centraliziranega upravljanja, v tej zvezi pa tudi oblikovati določbe o odgovornosti za nastalo škodo iz naslova upravljanja začasno zavarovanega premoženja (npr. ZKP navedene materije eksplicitno ne ureja, kar ne pomeni, da države ni mogoče odškodninsko tožiti). Podredno glede na razumevanje določbe 45. člena ZOPNI predlagatelj meni, da navedena določba v ničemer ne posega v ustavno ureditev odškodninske odgovornosti države v primeru protipravnega ravnanja nosilcev oblasti (glej tudi četrti odstavek 15. člena Ustave RS). Poleg tega določbo 47. člena ZOPNI s sklicem na prvi odstavek 45. člena ZOPNI (začasno zavarovanje ali začasni odvzem premoženja) predlagatelj razume na način, da daje podlago za odškodninski zahtevek za oba položaja. Predlagatelj ocenjuje tudi, da ZOPNI ni pravo mesto za razvijanje drugega načina odškodninske odgovornosti države.

OZS

Izpostavljeno, da je odvzem premoženja po ZOPNI ukrep kaznovalne narave, zaradi česar bi morale biti v zakonu zagotovljene ustavnopravne kavtele, ki veljajo v kazenskem postopku (29. člen Ustave RS).

ZOPNI izhaja iz popolnoma drugih predpostavk, na katerih je zgrajen kazenskoopravni sistem. Postopek odvzema premoženja nezakonitega izvora ni kazenski ali kaznovalni postopek, temveč gre za civilnopravno posledico dejstva, da premoženje ni bilo pridobljeno na način, ki bi bil zakonit. Prav zato, ker postopek odvzema ni povezan s kaznivim dejanjem oziroma s kazenskim postopkom, ampak teče proti premoženju in ne proti osebi, se predlagatelj z navedenimi stališči (glede katerih je tudi sicer bila opravljena intenzivna razprava v času sprejemanja ZOPNI) ne more strinjati. ZOPNI temelji na legitimnem javnem interesu, na sorazmernem posegu v lastninsko pravico ter na ustreznem varstvu strank v postopku (glej tudi odločbo Ustavnega sodišča RS št. U-I-91/15, 16. 3. 2017 (41. točka obrazložitve)).

Predlog zakona je bil **8. novembra 2024** sočasno s pošiljanjem v medresorsko usklajevanje poslan v **ponovno strokovno usklajevanje** (z rokom za podajo pripomb do 22. novembra 2024) GPU, FURS, Sodnemu svetu, VSRS, VDT RS, DODV, OZS in Informacijskemu pooblaščenču.

Mnenja, predloge in pripombe so podali Sodni svet, VDT RS, DODV, OZS, VSRS in FURS (v okviru odziva Ministrstva za finance v medresorskem usklajevanju). Informacijski pooblaščenec in GPU (v okviru odziva Ministrstva za notranje zadeve v medresorskem usklajevanju) sta podala mnenje brez pripomb.

Ker se številčenje členov predloga zakona po medresorskem usklajevanju in ponovnem strokovnem usklajevanju spreminja, se pri navajanju (ne)upoštevanja pripomb iz ponovnega strokovnega usklajevanja predlagatelj sklicuje na predlagane spremembe in dopolnitve členov veljavnega ZOPNI.

OZS v svojem odzivu v celoti vztraja pri navedbah, podanih v okviru prvega kroga strokovnega usklajevanja (k predlaganim spremembam 3., 4., 5. in 10. člena ZOPNI in dodatni predlogi za spremembe in dopolnitve ZOPNI), VSRS pa pri dodatnem predlogu glede predpostavke za presojo utemeljenosti tožbenega zahtevka. Predlagatelj se v celoti sklicuje na že podane obrazložitve k navedenim pripombam oziroma predlogom ter poudarja, da bi umeščanje kazensko pravnih elementov v postopek civilnopravne narave bistveno poseglo v koncept veljavne ureditve, katere nameni so tudi po mnenju Ustavnega sodišča RS ustavno dopustni, in v nadaljevanju izvotlilo namen, za katerega je bil ZOPNI sprejet.

K predlagani spremembi 3. člena v zvezi z 10. členom ZOPNI (začetek postopka):

Sodni svet

Pozdravljajo spremembo 3. člena, ki določa sprožilno okoliščino za začetek postopka in viša prag vrednosti premoženja nezakonitega izvora s sprva predlaganih 10.000 EUR na 30.000 EUR, a ob tem dodajajo, da je potreben dodatni premislek, ali je sprememba tega člena sploh potrebna. Predlagatelj pojasnjuje, da navkljub v preteklosti že vzpostavljenim dodatnim mehanizmom za povečanje števila odrejenih finančnih preiskav v okviru veljavnega normativnega okvira ugotovitve na izvedbeni ravni kažejo, da je za doseganja namena postopkov po ZOPNI spodnji prag v višini 50.000 EUR določen previsoko, saj je tako onemogočeno finančno preiskovanje premoženja pod to vrednostjo v lasti obdolženca brez vsakršnih zakonitih prihodkov in posledično je onemogočena možnost v finančni preiskavi zbrati dokaze za bistveno večje zneske premoženja nezakonitega izvora, kot bi se to dalo sklepati pred uvedbo finančne preiskave. Po mnenju predlagatelja bo predlagana sprememba skupaj s preostalimi predlaganimi spremembami in

dopolnitvami vplivala na učinkovitejše odkritje in zavarovanje premoženja nezakonitega izvora v zgodnji fazi postopka, kar bo pozitivno vplivalo tudi na obseg dejansko odvzetega premoženja nezakonitega izvora.

Predlagatelj dodatno navaja, da je bilo prvotno predlagano nižanje praga vrednosti premoženja nezakonitega izvora, ki določa sprožilno okoliščino za začetek postopka po ZOPNI z dosedanjih 50.000 EUR na 30.000 EUR, pred obravnavo na Vladi Republike Slovenije, črtano.

K predlagani spremembi 7. člena ZOPNI (pristojni organi):

Sodni svet

Pozdravljajo predlagano črtanje četrtega odstavka 7. člena, a hkrati predlagajo, da bi bilo zaradi zagotovitve relevantnega obsega zadev smotno opraviti razmislek o možnosti določitve zgolj enega krajevno pristojnega sodišča na območju višjih sodišč za obravnavo teh zadev.

VDT RS

Nasprotujejo predlagani opustitvi izključne pristojnosti Okrožnega sodišča v Ljubljani, saj bo slednje vodilo v zmanjšanje učinkovitosti pri obravnavanju teh primerov (zamuden študij in seznanitev s pravno tematiko, s katero se bo večina od vseh 279 sodnikov okrožnih sodišč, ki jim bodo te zadeve dodeljene, srečale zgolj enkrat v karieri), pri čemer kot primer zmanjšanja učinkovitosti, ki je rezultat razdrobljene splošne pristojnosti, navajajo veljavno ureditev pristojnosti vseh državnih tožilstev za vodenje finančnih preiskav. Menijo tudi, da se Okrožno sodišče v Ljubljani zaradi opustitve izključne pristojnosti ne bo razbremenilo, saj zadeve ZOPNI predstavljajo zgolj 0,008 % rednega pripada ter 2,88 % pripada pravnih zadev Okrožnega sodišča v Ljubljani. Predlagano utrjevanje dosedanje specializacije tega področja, kar velja za vse organe, tako državne tožilce, finančnike in sodnike, ter nadaljevanje dela obstoječih kadrov, ki so z zakonodajo, pravno problematiko in sodno prakso že dobro seznanjeni, ki so se že srečali s praktičnimi primeri, ki so se v preteklosti na tem področju že izobraževali (Center za izobraževanje v pravosodju je izvedel več skupnih izobraževanj za državne tožilce in sodnike) in ki imajo v svojem delokrogu tudi druge strokovnjake tega področja, s katerimi se lahko po potrebi konzultirajo.

Pripombe se ne upoštevajo. Določanje izključne pristojnosti je smiselno tam, kjer gre za zapletene zadeve, ki se redkeje pojavijo v sodni praksi (zagotavljanje harmonizirane sodne prakse v smislu postopkovnih in materialnopravnih vprašanj), in je potrebno specialno znanje s tistega pravnega področja. Določitev izključne pristojnosti Okrožnega sodišča v Ljubljani je bila smiselna ob uveljavitvi ZOPNI, ko sodna praksa še ni bila razvita, pri čemer glede na zdaj že obširno sodno prakso VSRS in predvsem Višjega sodišča v Ljubljani (prav tako je o ustavnosti ZOPNI večkrat odločalo tudi Ustavno sodišče RS) predlagatelj ocenjuje, da bo opustitev izključne pristojnosti Okrožnega sodišča v Ljubljani oziroma opustitev izključne pristojnosti na splošno omogočila strokovno kakovostno in učinkovito sojenje v zadevah ZOPNI tudi na drugih sodiščih. Glede na to, da se s predlogom zakona načrtuje povečanje števila postopkov (povečanja v absolutnih številkah ni mogoče napovedati), in glede na to, da je Okrožno sodišče v Ljubljani po veljavni ureditvi izključno pristojno še za devet drugih pravnih področij, predlagatelj ocenjuje, da je treba dejansko in prihodnje obremenitev Okrožnega sodišča v Ljubljani presoјati širše, ne le v okviru pripada glede na število postopkov (ki so po vsebini tudi kompleksni) po veljavni ureditvi. Predlagatelj je ob proučitvi predloga VDT RS, ki se nanaša na povečanje učinkovitosti znotraj državnotožilske organizacije, v celoti sledil argumentom državnotožilske stroke, ob proučitvi predloga VSRS, ki se nanaša na povečanje oziroma zagotavljanje učinkovitosti znotraj sodniške organizacije, pa argumentom sodniške stroke, ki tudi sicer že dalj časa opozarja na prekomeren pripad zadev Okrožnemu sodišču v Ljubljani iz naslova vseh izključnih pristojnosti. Predlagana opustitev izključne pristojnosti ob upoštevanju obsežne sodne prakse in s tem povezanega argumenta že osvojenega znanja na do zdaj prejetih zadevah ter pričakovanega večjega števila postopkov po mnenju predlagatelja ne bo ovirala učinkovitosti delovanja deležnikov v postopku

na ravni celote, prej nasprotno, v zaključni fazi, torej v fazi sodnega postopka po predhodno izvedeni finančni preiskavi, bo predlagana sprememba pozitivno prispevala k zakonsko poudarjeni nujni in prednostni obravnavi pravnih postopkov za odvzem premoženja nezakonitega izvora (glede na podatke o povprečnem trajanju postopkov v pravnih zadevah (vpisnik P), kamor spadajo tudi postopki po ZOPNI, je znašalo povprečno trajanje postopkov iz vpisnika P za leto 2023: 27,5 meseca).

K predlagani spremembi 14. člena ZOPNI (finančna preiskovalna skupina):

DODV

Ponovno predlagano, da se v prvem odstavku besedna zveza »Državnega pravobranilstva Republike Slovenije« spremeni v »Državnega odvetništva Republike Slovenije« (smiselno enak predlog k petemu in šestemu odstavku 33. člena ZOPNI).

Predlog se upošteva.

8. PODATEK O ZUNANJEM STROKOVNJAKU OZIROMA PRAVNI OSEBI, KI JE SODELOVALA PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA, IN ZNESKU PLAČILA ZA TA NAMEN:

Pri pripravi predloga zakona niso sodelovali zunanji strokovnjaki in pravne osebe.

9. NAVEDBA, KATERI PREDSTAVNIKI PREDLAGATELJA BODO SODELOVALI PRI DELU DRŽAVNEGA ZBORA IN DELOVNIH TELES:

- Andreja Katič, ministrica za pravosodje,
- mag. Andreja Kokalj, državna sekretarka, Ministrstvo za pravosodje,
- dr. Milan Brglez, državni sekretar, Ministrstvo za pravosodje,
- mag. Nina Koželj, generalna direktorica Direktorata za kaznovalno pravo in človekove pravice, Ministrstvo za pravosodje,
- Peter Pavlin, vodja Sektorja za kaznovalno pravo in človekove pravice, Ministrstvo za pravosodje,
- mag. Aleksandra Spasojević, sekretarka, Sektor za kaznovalno pravo in človekove pravice, Ministrstvo za pravosodje.

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen

V Zakonu o odvzemu premoženja nezakonitega izvora (Uradni list RS, št. 91/11, 25/14 in 53/18 – odl. US) se 3. člen črta.

2. člen

V 4. členu se:

- v 8. točki črtata besedilo »ali registrirani istospolni partnerski skupnosti« in besedilo »posvojitelj ali posvojenec«, beseda »oskrbovanec« pa se nadomesti z besedo »varovanec«;
- 10. točka spremeni tako, da se glasi:

»10. Kataloška kazniva dejanja so naslednja kazniva dejanja iz Kazenskega zakonika (Uradni list RS, št. 50/12 – uradno prečiščeno besedilo, 6/16 – popr., 54/15, 38/16, 27/17, 23/20, 91/20, 95/21, 186/21, 105/22 – ZZNSPP, 16/23 in 107/24 – odl. US; v nadaljnjem besedilu: KZ-1): terorizem po 108. členu, potovanje v tujino z namenom terorizma po 108.a členu, financiranje terorizma po 109. členu, spravljanje v suženjsko razmerje po 112. členu, trgovina z ljudmi po 113. členu, zloraba prostitucije po 175. členu, prikazovanje, izdelava, posest in posredovanje pornografskega gradiva po drugem, tretjem in četrtem odstavku 176. člena, proizvodnja in promet škodljivih sredstev za zdravljenje po prvem, drugem, četrtem in petem odstavku 183. člena, proizvodnja in promet ponarejenih sredstev za zdravljenje, zdravil, ki nimajo dovoljenja za promet, ali medicinskih pripomočkov, ki ne izpolnjujejo zahtev glede skladnosti po 183.a členu, proizvodnja in promet škodljivih živil in drugih izdelkov po prvem, drugem, četrtem in petem odstavku 184. člena, neupravičena proizvodnja in promet s prepovedanimi drogami, nedovoljenimi snovmi in postopki v športu ter predhodnimi sestavinami za izdelavo prepovedanih drog po 186. členu, omogočanje uživanja ali uporabe prepovedanih drog ali nedovoljenih snovi ali postopkov v športu po 187. členu, organiziranje denarnih verig, nedovoljeno prirejanje iger na srečo in nedovoljeno prirejanje rezultatov športnih tekmovanj po 212. členu, kazniva dejanja zoper gospodarstvo (štiriindvajseto poglavje), za katera se sme izreči kazen treh let zapor ali več, če lahko iz njih izvira premoženje nezakonitega izvora, jemanje podkupnine po 261. členu, dajanje podkupnine po 262. členu, sprejemanje koristi za nezakonito posredovanje po 263. členu, dajanje daril za nezakonito posredovanje po 264. členu, hudodelsko združevanje po 294. členu, izdelovanje in pridobivanja orožja in pripomočkov, namenjenih za kaznivo dejanje po prvem odstavku 306. člena, nedovoljena proizvodnja in promet orožja ali eksploziva po 307. členu, onesnaženje pitne vode po prvem, tretjem, četrtem, petem in šestem odstavku 336. člena, drugo kaznivo dejanje, storjeno v hudodelski združbi, ali drugo naklepno kaznivo dejanje, za katero se sme izreči kazen petih let zapor ali več, če lahko iz njega izvira premoženje nezakonitega izvora.«.

3. člen

V 5. členu se v drugem odstavku za besedo »zmanjšanimi« doda besedilo »za obveznosti iz naslova pridobivanja premoženja oziroma za porabo premoženja ter«.

4. člen

V 7. členu se prvi odstavek spremeni tako, da se glasi:

»(1) Postopek finančne preiskave vodi Specializirano državno tožilstvo Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: SDT RS), pri čemer sodeluje z državnim tožilstvom, ki je pristojno za predkazenski ali kazenski postopek zaradi kataloškega kaznivega dejanja.«.

Četrti odstavek se črta.

5. člen

V 10. členu se v prvem odstavku:

- v 1. točki podpičje na koncu točke nadomesti z vejico;
- v 2. točki za besedilom » premoženje,« doda besedilo »katerega skupna vrednost presega 50.000 eurov,«.

Drugi odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»(2) Predlog za finančno preiskavo poda policija, Finančna uprava Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: FURS), Komisija za preprečevanje korupcije ali Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja. Predlog mora biti obrazložen.«.

Za drugim odstavkom se dodajo novi tretji, četrti, peti in šesti odstavek, ki se glasijo:

»(3) Za namen ugotavljanja izpolnjevanja pogoja iz 2. točke prvega odstavka tega člena lahko državni tožilec od državnih organov iz prejšnjega odstavka zahteva dodatna pojasnila, podatke in informacije o dejanskem premoženjskem stanju osumljenca, obdolženca ali zapustnika, s katerimi upravljajo v okviru svojih pristojnosti.

(4) Pri ugotavljanju premoženjskega stanja se upoštevajo dohodki in premoženje osumljenca, obdolženca ali zapustnika. Glede dohodkov in premoženja, ki se upoštevajo, se smiselno uporabljajo določbe prvega in drugega odstavka 12. člena ter prvega odstavka 17. člena Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (Uradni list RS, št. 62/10, 40/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 14/13, 56/13 – ZŠtip-1, 99/13, 14/15 – ZUUJFO, 57/15, 90/15, 38/16 – odl. US, 51/16 – odl. US, 88/16, 61/17 – ZUPŠ, 75/17, 77/18, 47/19, 189/20 – ZFRO, 54/22 – ZUPŠ-1, 76/23 – ZŠolPre-1B in 122/23 – ZŠtip-1C; v nadaljnjem besedilu: Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev).

(5) Na zahtevo državnega tožilca policija in FURS podatke o premoženjskem stanju iz prejšnjega odstavka pridobita tudi od upravljavcev iz njihovih zbirk podatkov, navedenih v 1., 6., 7., 8., 9., 10., 12., 15., 16., 17., 18., 19., 20., 21., 23., 24., 25. in 28. točki drugega odstavka 51. člena Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev.

(6) Podatke iz tretjega, četrtega in petega odstavka tega člena državno tožilstvo hrani do izteka roka za uvedbo finančne preiskave iz osmega odstavka tega člena. Če finančna preiskava ni uvedena, se podatki izbrišejo.«.

V dosedanjem tretjem odstavku, ki postane sedmi odstavek, se besedilo »DURS, CURS« nadomesti z besedo »FURS«.

Dosedanji četrti, peti, šesti in sedmi odstavek postanejo osmi, deveti, deseti in enajsti odstavek.

6. člen

V 11. členu se v drugem odstavku v drugi alineji besedilo »ter način prenosa oziroma prehoda« nadomesti z besedilom »načinu prenosa oziroma prehoda ter obsegu premoženja povezane osebe«.

7. člen

V tretjem odstavku 12. člena, tretjem odstavku 35. člena, tretjem odstavku 36. člena, 3. točki 37. člena ter tretjem in četrtem odstavku 43. člena se beseda »CURS« nadomesti z besedo »FURS«.

8. člen

V 13. členu se besedilo »DURS, CURS,« nadomesti z besedo »FURS«.

9. člen

V 14. členu se v prvem odstavku besedilo »pristojnega državnega tožilstva« nadomesti z besedilom »SDT RS«, besedilo »SDT RS« se nadomesti z besedilom »državnega tožilstva, ki je pristojno za predkazenski ali kazenski postopek zaradi kataloškega kaznivega dejanja«, besedilo »DURS, CURS,« se nadomesti z besedo »FURS«, beseda »pravobranilstva« pa se nadomesti z besedo »odvetništva«.

V drugem odstavku se besedilo »vodji pristojnega državnega tožilstva in vodji SDT RS« nadomesti z besedilom »vodji SDT RS in vodji državnega tožilstva, ki je pristojno za predkazenski ali kazenski postopek zaradi kataloškega kaznivega dejanja«.

V četrtem odstavku se za besedilom »sestave,« doda besedilo »obdobja delovanja,«.

Za četrtem odstavkom se doda nov peti odstavek, ki se glasi:

»(5) Na podlagi zahteve pristojnega državnega tožilca člani finančne preiskovalne skupine posredujejo pojasnila, podatke in druge informacije iz njihove pristojnosti, ki so potrebni za zastopanje v postopku za odvzem premoženja nezakonitega izvora ali v zvezi z njim.«.

10. člen

V 17. členu se v drugem odstavku besedilo »pristojnega državnega tožilstva« nadomesti z besedilom »SDT RS«, za besedo »mesecev« pa se dodata vejica in besedilo »vendar ne več kot dvakrat«.

11. člen

V 17.a členu se v prvem odstavku besedilo »Pred vložitvijo tožbe po prvem odstavku 26. člena tega zakona, povabi pristojni državni tožilec preiskovanca na državno tožilstvo, ki je uvedlo finančno preiskavo, da se preiskovancu omogoči vpogled v zbrane podatke iz finančne preiskave.« nadomesti z besedilom »Po zaključku finančne preiskave, najkasneje pred vložitvijo tožbe za odvzem premoženja nezakonitega izvora, povabi pristojni državni tožilec preiskovanca na državno tožilstvo, da se mu omogoči vpogled v podatke, zbrane v finančni preiskavi.«.

Za prvim odstavkom se doda nov drugi odstavek, ki se glasi:

»(2) Glede vabljenja se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja pravdni postopek.«.

V dosedanjem drugem odstavku, ki postane tretji odstavek, se besedilo »prejšnjega odstavka« nadomesti z besedilom »prvega odstavka tega člena«.

Dosedanji tretji odstavek postane četrti odstavek.

12. člen

V 18. členu se v drugem odstavku besedilo »DURS, CURS« nadomesti z besedo »FURS«.

V tretjem odstavku se na vseh mestih beseda »DURS« nadomesti z besedo »FURS«.

V četrtem odstavku se beseda »DURS« nadomesti z besedo »FURS«, beseda »CURS« pa z besedo »FURS«.

Peti odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»(5) Drugi podatki, zbrani v okviru ustavljene finančne preiskave, se v dveh mesecih po izteku roka iz tretjega odstavka tega člena uničijo pod nadzorstvom preiskovalnega sodnika. O uničenju napravi preiskovalni sodnik uradni zaznamek. Preiskovalni sodnik pred uničenjem obvesti preiskovanca o ustavljeni finančni preiskavi in mu navede rok, v katerem se lahko seznani z zbranim gradivom.«.

13. člen

V 23. členu se v prvem odstavku besedilo »Specializiranega državnega tožilstva Republike Slovenije v enem mesecu« nadomesti z besedilom »SDT RS v šestih mesecih«.

Drugi odstavek se črta.

V dosedanjem tretjem odstavku, ki postane drugi odstavek, se besedilo »prejšnjih odstavkov« nadomesti z besedilom »prejšnjega odstavka«.

V dosedanjem četrtem odstavku, ki postane tretji odstavek, se besedilo »prejšnjih odstavkov« nadomesti z besedilom »prvega odstavka tega člena«, besedilo »DURS in CURS« pa z besedo »FURS«.

V dosedanjem petem odstavku, ki postane četrti odstavek, se beseda »DURS« nadomesti z besedo »FURS«.

14. člen

V 26. členu se na koncu prvega odstavka doda besedilo »Tožba se vloži v enem letu po zaključku finančne preiskave oziroma od poteka roka iz drugega odstavka 17. člena tega zakona.«.

Za drugim odstavkom se dodata nova tretji in četrti odstavek, ki se glasita:

»(3) Tožeča stranka lahko s tožbo zahteva odvzem premoženja, ki ustreza vrednosti premoženja nezakonitega izvora, ali da se toženi stranki naloži, da mora plačati denarni znesek, ki ustreza tej

vrednosti, če zaradi okoliščin, ki so nastale pred vložitvijo tožbe, odvzem premoženja nezakonitega izvora ni mogoč.

(4) Če zaradi okoliščin, ki so nastale po vložitvi tožbe, odvzem premoženja nezakonitega izvora ni mogoč, lahko tožeča stranka do konca glavne obravnave brez privolitve tožene stranke spremeni tožbo na način iz prejšnjega odstavka.«.

V dosedanjem tretjem odstavku, ki postane peti odstavek, se beseda »DURS« nadomesti z besedo »FURS«.

Za petim odstavkom se doda nov šesti odstavek, ki se glasi:

»(6) Sodišče strankam ponudi možnost alternativnega reševanja spora, razen kadar sodnik oceni, da v posamezni zadevi to ne bi bilo primerno.«.

Dosedanja četrty in peti odstavek postaneta sedmi in osmi odstavek.

15. člen

V 33. členu se v prvem odstavku beseda »ter« nadomesti z vejico, za besedo »darila« pa se doda besedilo »ter davka od nenapovedanih dohodkov«.

Tretji odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»(3) Začeti postopki iz prvega in drugega odstavka tega člena na premoženju, ki je predmet tožbenega zahtevka po tem zakonu, se prekinajo do pravnomočne odločitve sodišča o tožbi za odvzem.«.

V petem in šestem odstavku se beseda »pravobranilstvo« v različnih sklonih nadomesti z besedo »odvetništvo« v ustreznem sklonu, beseda »pravobranilca« pa se nadomesti z besedo »odvetnika«.

16. člen

V 34. členu se drugi odstavek črta.

V dosedanjem tretjem odstavku, ki postane drugi odstavek, se beseda »DURS« nadomesti z besedo »FURS«.

17. člen

V 48. členu se v tretjem odstavku črta besedilo »državno tožilstvo, ki vodi postopek finančne preiskave, po vložitvi tožbe za odvzem premoženja nezakonitega izvora pa«.

V petem odstavku se črta besedilo »državnega tožilstva oziroma«, za besedo »iskanju« se doda vejica, besedilo »ali začasnem zavarovanju« pa se nadomesti z besedilom »začasnem zavarovanju ali odvzemu«.

Šesti odstavek se črta.

18. člen

V 52. členu se tretji odstavek črta.

PREHODNA IN KONČNA DOLOČBA

Nadaljevanje že začetih postopkov

19. člen

Finančne preiskave, ki so bile uvedene, in postopki odvzema premoženja nezakonitega izvora, v katerih je bila tožba vložena pred uveljavitvijo tega zakona, se končajo v skladu z Zakonom o odvzemu premoženja nezakonitega izvora (Uradni list RS, št. 91/11, 25/14 in 53/18 – odl. US).

Začetek veljavnosti

20. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

III. OBRAZLOŽITEV

K 1. členu:

Določba 3. člena ZOPNI, ki ima naslov »Začetek postopka«, določa sprožilno okoliščino za izvedbo finančne preiskave, to je razlog za sum, da posamezna oseba razpolaga s premoženjem nezakonitega izvora, kar se izkaže v predkazenskem ali kazenskem postopku, katerega skupna vrednost presega 50.000 EUR. Ker so (kumulativni) pogoji za uvedbo finančne preiskave, ki pomeni začetek postopka po ZOPNI, določeni v prvem odstavku 10. člena ZOPNI, se predlaga črtanje 3. člena ZOPNI, vsebina, ki se nanaša na zneskovni minimum, pa se po predlogu določa v 2. točki prvega odstavka 10. člena ZOPNI, s čimer se celovito ureja drugi od treh sprožilnih pogojev za uvedbo finančne preiskave po ZOPNI.

K 2. členu:

S predlagano spremembo 8. točke 4. člena ZOPNI, ki določa pomen izraza »ožji družinski člani«, se sledi odločbi št. I-U-486/20, Up-572/18, 16. 6. 2022, s katero je Ustavno sodišče RS ugotovilo, da je v neskladju z ustavno prepovedjo diskriminacije zakonska ureditev (prvi odstavek 3. člena Družinskega zakonika²⁴), ki določa, da lahko zakonsko zvezo skleneta le dve osebi različnega spola, ter hkrati odločilo, da se do odprave ugotovljene protiustavnosti šteje, da je zakonska zveza življenjska skupnost dveh oseb. Ugotovljena protiustavnost je bila odpravljena z Zakonom o spremembah Družinskega zakonika.²⁵ Ker v skladu z določbami DZ s posvojitvijo postanejo razmerja med otrokom in posvojiteljem enaka kot med starši in otroki ter DZ pri institutu skrbništva uporablja termina »skrbnik« in »varovanec«, se s predlagano spremembo 8. točke odpravljajo tudi navedena neskladja.

S predlagano spremembo 10. točke 4. člena ZOPNI, ki določa kataloška kazniva dejanja iz KZ-1, se redakcijsko usklajuje poimenovanje posameznih kaznivih dejanj glede na veljavno ureditev v KZ-1 (186. člen, 187. člen in 212. člen KZ-1), širi katalog s kaznivima dejanjema po 108.a členu in 183.a členu KZ-1, ki v času sprejetja ZOPNI v takrat veljavnem KZ-1 še nista bili inkriminirani, in kaznivim dejanjem po 336. členu KZ-1, teža navedenih kaznivih dejanj (določba 336. člena KZ-1, zlasti v povezavi s pravico do pitne vode iz 70.a člena Ustave RS) pa narekuje njihovo umestitev med kataloška kazniva dejanja po določbah ZOPNI. Upošteva izhodišča ob pripravi ZOPNI, da naj bo katalog kaznivih dejanj v skladu s priporočili Financial Action Task Force čim bolj širok in naj zajema vsaj sodelovanje v hudodelski združbi, terorizem, trgovino z ljudmi, kazniva dejanja zoper spolno nedotakljivost, trgovino z drogami in orožjem, korupcijo, ponarejanje in pranje denarja, kazniva dejanja zoper okolje, se s predlagano spremembo v katalogu kaznivih dejanj kazniva dejanja iz poglavja zoper gospodarstvo poleg višine zagrožene kazni dodatno zamejujejo še na okoliščino, da iz kaznivega dejanja lahko izvira premoženje nezakonitega izvora (smiselno enako kot pri navedbi odprtega kroga drugih kaznivih dejanj v zadnji alineji 10. točke 4. člena ZOPNI).

K 3. členu:

S predlagano spremembo drugega odstavka 5. člena ZOPNI se smiselno upošteva ureditev v 68.a členu ZDavP-2 na nedvoumen način določa, da se pri ugotavljanju očitnega nesorazmerja med premoženjem in dohodki upoštevajo tudi odhodki, ki jih je imela oseba v relevantnem obdobju iz naslova pridobivanja (npr. izdatki za najem vozila, plačilo zavarovalnih premij, gradnja stanovanjske hiše) oziroma porabe premoženja, saj upoštevanje teh šele pokaže, s kakšnim premoženjem je oseba v tem obdobju sploh razpolagala. Tako razumevanje, ki mu sledi tudi

²⁴ Uradni list RS, št. 15/17, 21/18 – ZNOrg, 22/19, 67/19 – ZMatR-C in 200/20 – ZOOMTVI; DZ.

²⁵ Uradni list RS, št. 5/23; DZ-B.

praksa sodišč,²⁶ je po mnenju predlagatelja skladno z namenom navedene določbe, ki je ugotoviti razkorak med dohodki in premoženjem, s katerim je oseba razpolagala v določenem časovnem obdobju.

Predlagana ureditev tudi sicer sledi ustaljeni praksi dela FURS v postopku finančne preiskave, ki pri svojem delu glede na okoliščine vsakega posameznega primera izbere metode ugotavljanja finančnih sredstev posameznika, kot so uveljavljene v okviru nadzora nad finančnim poslovanjem, pri čemer je najpogostejše uporabljena metoda indirektnega ugotavljanja dohodka – metoda neto vrednosti, po kateri se izračuna razlika med začetnim in končnim stanjem premoženja na zadnji dan obdobja finančne preiskave ob upoštevanju vseh obveznosti iz naslova premoženja in tudi porabe premoženja. Na podlagi upoštevanih odhodkov je namreč mogoče sklepati, s kakšnim premoženjem je oseba v določenem časovnem obdobju sploh razpolagala.

K 4. členu:

S predlagano spremembo prvega odstavka 7. člena ZOPNI, ki za vodenje finančne preiskave določa pristojnost državnega tožilstva, ki je pristojno za predkazenski ali kazenski postopek zaradi kataloškega kaznivega dejanja v sodelovanju s SDT RS, se za vodenje finančnih preiskav določa izključna pristojnost SDT RS v sodelovanju z matičnim državnim tožilstvom, ki je pristojno za predkazenski ali kazenski postopek zaradi kataloškega kaznivega dejanja (torej obratno kot izhaja iz veljavne ureditve). S predlagano spremembo so v nadaljevanju tega gradiva povezane tudi predlagane spremembe in dopolnitve 14., 17., 17.a, 48. in 52. člena ZOPNI.

Na SDT RS, ki je sicer izključno pristojno za vložitev tožbe za odvzem premoženja nezakonitega izvora, je namreč organiziran posebni oddelek (Civilno finančni oddelek s korupcijo), ki obravnava finančne zadeve v zvezi z izvajanjem določb ZOPNI in katerega državni tožilci so strokovno in izkustveno najbolj usposobljeni za vodenje finančnih preiskav, saj, ne nazadnje, tudi zastopajo državo kot tožečo stranko v postopku za odvzem premoženja nezakonitega izvora. V praksi izvajanja ZOPNI se je pokazalo, da za kakovostno vodenje finančne preiskave državnemu tožilcu ni treba biti podrobno seznanjen s tekom (pred)kazenskega postopka, zaradi česar ni potrebe, da bi se finančna preiskava vodila na državnem tožilstvu, pred katerim teče (pred)kazenski postopek, in da zaradi specifičnega znanja, ki je potrebno za vodenje postopka finančne preiskave, operativno sodelovanje med okrožnim državnim tožilstvom in SDT RS vodi do podvajanja dela, kar vpliva na čas trajanja finančne preiskave ter, ne nazadnje, tudi na reševanje rednega pripada zadev iz pristojnosti okrožnega državnega tožilstva.

S predlagano centralizacijo odrejanja in vodenja finančnih preiskav po ZOPNI se omogočajo dodatna specializacija državnih tožilcev SDT RS, optimalnejša organizacija dela okrožnih državnih tožilstev in SDT RS, ki se mu na ta način dodatno omogoča poznavanje vseh okoliščin zadeve ter poteka finančne preiskave pred vložitvijo civilne tožbe, ki je lahko zaradi tega bolj kakovostna, dokazni predlogi pa bolj specificirani. Ker mora državni tožilec okrožnega državnega tožilstva, pred katerim teče (pred)kazenski postopek, ostati sproti informiran glede usode kazenskega spisa, zlasti glede začasnega zavarovanja premoženjske koristi, se s predlagano ureditvijo ohranja njegova (sodelovalna) vloga.

S predlaganim črtanjem četrtega odstavka 7. člena se opušča izključna pristojnost Okrožnega sodišča v Ljubljani. Določanje izključne pristojnosti je smiselno tam, kjer gre za zapletene zadeve, ki se redkeje pojavijo v sodni praksi (zagotavljanje harmonizirane sodne prakse v smislu postopkovnih in materialnopravnih vprašanj), in je potrebno specialno znanje s tistega pravnega

²⁶ Glej npr. odločbe Višjega sodišča v Ljubljani št. I Cpg 620/2021 z dne 22. 2. 2022, št. I Cp 1941/2020 z dne 3. 3. 2021 in št. I Cp 1801/2016 z dne 6. 7. 2016.

področja. Določitev izključne pristojnosti Okrožnega sodišča v Ljubljani je bila po mnenju predlagatelja smiselna ob uveljavitvi ZOPNI, ko sodna praksa še ni bila razvita, pri čemer glede na zdaj že obširno sodno prakso VSRS in predvsem Višjega sodišča v Ljubljani (prav tako je o ustavnosti ZOPNI večkrat odločalo tudi Ustavno sodišče RS) predlagatelj ocenjuje, da bo opustitev izključne pristojnosti navedenega okrožnega sodišča oziroma opustitev izključne pristojnosti na splošno omogočila strokovno, kakovostno in učinkovito sojenje v zadevah ZOPNI tudi na drugih sodiščih. Predlagana opustitev izključne pristojnosti ob upoštevanju obsežne sodne prakse in s tem povezanega argumenta že usvojenega znanja na do zdaj prejetih zadevah ter pričakovanega večjega števila postopkov po mnenju predlagatelja ne bo ovirala učinkovitosti delovanja deležnikov v postopku na ravni celote, prej nasprotno, v fazi sodnega postopka po predhodno izvedeni finančni preiskavi bo predlagana sprememba pozitivno prispevala k zakonsko poudarjeni nujni in prednostni obravnavi pravnih postopkov za odvzem premoženja nezakonitega izvora. S predlagano spremembo so v nadaljevanju tega gradiva povezane tudi predlagane spremembe in dopolnitve 33., 48. in 52. člena ZOPNI.

K 5. členu:

Ker je državni tožilec tisti, ki v posameznem primeru presoja izpolnjevanje pogojev, navedenih v 1. do 3. točki prvega odstavka 10. člena ZOPNI, se v drugem odstavku predlaga, da upravičeni predlagatelji pošljejo obrazloženi predlog za finančno preiskavo, pri čemer je samoumevno, da mora biti predlog obrazložen do te mere, da bo državni tožilec lahko presojal obstoj v prvem odstavku 10. člena ZOPNI navedenih predpostavk za odreditev finančne preiskave.

S predlagano spremembo 2. točke prvega odstavka 10. člena ZOPNI se, upošteva obrazložitev k predlaganemu črtanju 3. člena ZOPNI, celovito ureja pogoj, ki se nanaša na premoženje, v zvezi s katerim so podani razlogi za sum, da je nezakonitega izvora.

S predlaganim novim tretjim odstavkom 10. člena ZOPNI se na zakonski ravni urejajo primeri, ko državni tožilec za sprejetje odločitve o uvedbi finančne preiskave potrebuje dodatna pojasnila in informacije o dejanskem premoženjskem stanju osebe iz 1. točke prvega odstavka 10. člena ZOPNI za presojo glede izpolnjevanja pogoja iz 2. točke prvega odstavka 10. člena ZOPNI (razlog za sum, da oseba razpolaga s premoženjem nezakonitega izvora in njegova skupna vrednost presega 50.000 EUR). Gre za t. i. preliminarne poizvedbe državnega tožilca o premoženjskem stanju,²⁷ ki se v praksi glede na okoliščine posameznega primera nanašajo na preveritev iz uradnih evidenc dostopnih podatkov o premoženjskem stanju preiskovanca (npr. FURS: podatki iz evidence o vodenju finančnega nadzora, evidence finančnih preiskav, podatki o odmeri davka na promet nepremičnin, o odmeri davka na motorna vozila), pri Uradu RS za preprečevanje pranja denarja na morebitne sumljive transakcije po določbah Zakona o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma,²⁸ pri Komisiji za preprečevanje korupcije na morebitni obstoj nepravilnosti pri nadzoru premoženja po določbah Zakona o integriteti in preprečevanju korupcije ter na operativne podatke policije o premoženju v dejanski rabi, posesti ali uživanju osumljenca in povezanih oseb. S predlaganim tretjim in četrtem odstavkom se odpravljajo tudi morebitni pomisleki o dopustnosti pridobivanja in pošiljanja podatkov s strani policije v primerih, ko se poizvedba oziroma zahteva pristojnega državnega tožilca nanaša na dopolnitev podatkov oziroma ugotovitev glede finančnega stanja,²⁹ do katerih je policija prišla med že zaključenim predkazenskim postopkom.

²⁷ Več v Splošnem navodilu o finančnih preiskavah št. Tu-4-1/1/2016, 22. 9. 2016, ki ga je sprejel generalni državni tožilec RS.

²⁸ Uradni list RS, št. 48/22 in 145/22; ZPPDFT-2.

²⁹ Glej opombo št. 10.

S predlaganim novim četrtem, petim in šestim odstavkom 10. člena ZOPNI se s sklicem na relevantne določbe Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev³⁰ določa tudi možnost pridobivanja podatkov policije ali FURS o premoženjskem stanju osebe iz 1. točke prvega odstavka 10. člena ZOPNI od drugih upravljavcev in iz njihovih evidenc. Predlagani tretji odstavek se nanaša na pošiljanje podatkov iz zbirk podatkov, ki jih upravljajo Policija, FURS, Komisija za preprečevanje korupcije ali Urad RS za preprečevanje pranja denarja (vsak iz svoje pristojnosti). Ker za doseganje namena zakona ni mogoče poslovati v okviru splošnih predpisov, se s predlaganim petim odstavkom omogoča posredovanje podatkov iz relevantnih zbirk upravljavcev javnega sektorja in v omejenem obsegu upravljavcev zasebnega sektorja, kar je glede na cilje ZOPNI v interesu pravne države. Z vidika določnosti obdelave osebnih podatkov je v predlaganem petem odstavku naveden sklic na relevantne zbirke upravljavcev iz drugega odstavka 51. člena ZUPJS. Ker se v obeh položajih podatki zbirajo v vsakem posameznem primeru na podlagi posamezne zahteve državnega tožilca, povezovanje zbirk v smislu 12. točke 5. člena v zvezi s 87. členom ZVOP-2 ni predvideno.

Določa se tudi rok hrambe tako pridobljenih podatkov na državnem tožilstvu, in sicer do izteka roka za uvedbo finančne preiskave (najkasneje v enem letu po pravnomočnosti sodbe ali po pravnomočni ustavitvi kazenskega postopka ali po zavrženju kazenske ovadbe). V primeru uvedbe finančne preiskave preliminarno pridobljeni podatki postanejo del državnotožilskega spisa, ki se nanaša na finančno preiskavo, v primeru neuvedbe finančne preiskave pa državno tožilstvo podatke izbriše.

Druge predlagane spremembe so redakcijske narave in se nanašajo tudi na ukinitve Davčne uprave RS ter Carinske uprave RS v skladu z določbami Zakona o finančni upravi.³¹

K 6. členu:

S predlagano dopolnitvijo druge alineje drugega odstavka 11. člena ZOPNI se ob upoštevanju šestega odstavka 10. člena ZOPNI (možnost razširitve finančne preiskave tudi zoper povezane osebe), drugega odstavka 14. člena ZOPNI (vsebina pisnega poročila po zaključku finančne preiskave, ki vključuje tudi podatke o premoženju povezanih oseb v primeru, da je bilo premoženje nanje preneseno) na povsem nedvoumen način določa, da se v finančni preiskavi zberejo tudi podatki o obsegu premoženja povezane osebe. V nasprotnem primeru namreč tudi ni mogoče dokazovati brezplačnega prenosa oziroma prenosa za plačilo, ki ne ustreza dejanski vrednosti, pri čemer je domneva o brezplačnosti prenosa v 6. členu ZOPNI določena v primeru ožje povezanih oseb ali ožjih družinskih članov, ne pa tudi v primeru drugih fizičnih ali pravnih oseb iz 6. točke 4. člena ZOPNI.

K 7. členu:

Predlagane spremembe tretjega odstavka 12. člena, tretjega odstavka 35. člena, tretjega odstavka 36. člena, 3. točke 37. člena ter tretjega in četrtega odstavka 43. člena ZOPNI so redakcijske narave in se nanašajo na uskladitev z določbami ZFU (ukinitve Davčne uprave RS in Carinske uprave RS ter prenos nalog na FURS).

K 8. členu:

Predlagana sprememba 13. člena ZOPNI je redakcijske narave in se nanaša na uskladitev z določbami ZFU (ukinitve Davčne uprave RS in Carinske uprave RS ter prenos nalog na FURS).

³⁰ Uradni list RS, št. 62/10, 40/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 14/13, 56/13 – ZŠtip-1, 99/13, 14/15 – ZUUJFO, 57/15, 90/15, 38/16 – odl. US, 51/16 – odl. US, 88/16, 61/17 – ZUPŠ, 75/17, 77/18, 47/19, 189/20 – ZFRO, 54/22 – ZUPŠ-1, 76/23 – ZŠolPre-1B in 122/23 – ZŠtip-1C.

³¹ Uradni list RS, št. 25/14, 39/22, 14/23 in 47/24 – odl. US; ZFU.

K 9. členu:

Predlagane spremembe prvega in drugega odstavka 14. člena ZOPNI pomenijo vsebinsko usklajitev s predlagano spremembo prvega odstavka 7. člena ZOPNI. Druge predlagane spremembe so redakcijske narave in se nanašajo na ukinitve Davčne uprave RS ter Carinske uprave RS v skladu z določbami ZFU in na ustrezno preimenovanje izraza »državno pravobranilstvo« v izraz »državno odvetništvo«.

Državno tožilstvo, ki zastopa RS kot tožečo stranko v postopku za odvzem premoženja nezakonitega izvora ali v zvezi z njim, pogosto tudi po formalnem zaključku finančne preiskave potrebuje strokovno podporo članov finančne preiskovalne skupine, in sicer v primerih, ko preiskovanec v okviru pravice do izjave iz 17.a člena ZOPNI navede dodatna dejstva ali dokaze, ki jih mora državni tožilec, ki je vodil finančno preiskavo, za potrebe nadaljnjega postopka preveriti (čeprav preiskovanci na narokih praviloma ne ponujajo dokazov, ki bi omajali zaključke finančne preiskave), ali ko je treba preveriti navedbe toženih strank ali prič v okviru pravnega postopka. Glede na navedeno se smiselno po vzoru ureditve vloge državnega odvetnika v predlaganem novem petem odstavku 14. člena ZOPNI določa pravna podlaga za sodelovanje članov finančne preiskovalne skupine tudi po formalnem zaključku finančne preiskave in v posledici omogoča procesna vrednost tako pridobljenih podatkov. V povezavi z navedenim se s predlagano dopolnitvijo četrtega odstavka enako kot za specializirano preiskovalno skupino v kazenskem postopku opušča vnaprejšnje normiranje obdobja njenega delovanja.³²

K 10. členu:

Učinkovita finančna preiskava je ključna za odkritje in zavarovanje premoženja v zgodnji fazi postopka. Proces zbiranja podatkov je strokovno zahteven, vanj so vključeni različni državni organi, na potek finančne preiskave vplivajo tudi morebitne razširitve finančne preiskave ter v praksi pogosto dolgotrajno pridobivanje podatkov o premoženju v tujini, kar ovira pravočasno zbiranje relevantnih dokazov in podatkov za odločitve o nadaljnjem postopku pred sodiščem. Zlasti v primerih, ko je premoženje v tujini, je uspešnost odkritja in odvzema tega premoženja omejena z učinkovitostjo instrumentov mednarodnega sodelovanja in mednarodne pravne pomoči. Glede na navedeno se s predlagano spremembo drugega odstavka 17. člena ZOPNI določa možnost podaljšanja finančne preiskave še za dodatnih šest mesecev, tako da skupno podaljšanje finančne preiskave zaradi objektivnih razlogov lahko traja največ eno leto.

Druge predlagane spremembe drugega odstavka 17. člena ZOPNI pomenijo vsebinsko usklajitev s predlagano spremembo prvega odstavka 7. člena ZOPNI.

K 11. členu:

V 17.a členu ZOPNI je zaradi zagotavljanja kontradiktornosti urejena pravica do izjave preiskovanca, ki je sestavni del enakega varstva pravic (22. člen Ustave RS). Pravica preiskovanca po 17.a členu ZOPNI obsega pravico seznaniti se z rezultati finančne preiskave, izjaviti se o zbranih dokazih in pravico predlagati dokaze. S predlagano spremembo prvega odstavka 17.a člena ZOPNI se na nedvoumen način določa časovna umestitev izvedbe naroka, in sicer po zaključku finančne preiskave in najkasneje pred vložitvijo tožbe za odvzem premoženja nezakonitega izvora. Kljub vsebini veljavnega prvega odstavka 17.a člena ZOPNI v delu, ki se nanaša na seznanitev z rezultati finančne preiskave, kar po mnenju predlagatelja vodi do sklepanja, da je ta že zaključena, so se v praksi izoblikovala tudi posamezna stališča, da se narok

³² Glej 160.a člen ZKP in VI. poglavje Uredbe o sodelovanju državnega tožilstva, policije in drugih pristojnih organov in institucij pri odkrivanju in pregonu storilcev kaznivih dejanj ter delovanju specializiranih in skupnih preiskovalnih skupin (Uradni list RS, št. 83/10, 28/21 in 87/22).

iz 17.a člena ZOPNI izvede med trajanjem finančne preiskave, ki je sicer časovno omejena, pri čemer preiskovanci z namenom zavlačevanja izvajajo različne taktike izogibanja naroku.

S predlagano spremembo se ohranja skrajni rok za izvedbo naroka, to je pred vložitvijo tožbe, pri čemer se po predlogu opušča sklic na prvi odstavek 26. člena ZOPNI. ZOPNI namreč v 23. členu določa enomesečni rok za vložitev tožbe v primeru, ko je bilo predhodno odrejeno začasno zavarovanje premoženja nezakonitega izvora (zamuda roka, ki ne pomeni prekluzivnega roka za vložitev tožbe, ima za posledico »zgolj« prenehanje začasnih zavarovanj, ki so bila odrejena že v fazi pred vložitvijo tožbe za odvzem premoženja nezakonitega izvora oziroma v fazi finančne preiskave), medtem ko se določba 26. člena ZOPNI nanaša na primere, ko predhodno začasno zavarovanje ni bilo odrejeno in kjer posebni rok za vložitev tožbe ni določen (uporabljajo se splošne določbe civilnega (obligacijskega) prava o rokih, v katerih je mogoče zahteve uveljaviti). Z opustitvijo sklica se v nadaljevanju odpravljajo tudi pomisleki glede tega, katere preiskovance vabiti na narok. Tako se na narok vabijo preiskovanci, zoper katere bo vložena tožba po 23. členu ZOPNI (torej, ko je bilo predhodno začasno zavarovanje že odrejeno) ali po 26. členu ZOPNI, medtem ko se preostali preiskovanci (v primerih, ko v finančni preiskavi ni bilo predlagano začasno zavarovanje odvzema premoženja nezakonitega izvora, če ni bila vložena tožba za odvzem premoženja nezakonitega izvora ali če se podatki iz posamezne finančne preiskave ne uporabijo v ločenem predkazenskem in kazenskem postopku zoper storilca kaznivega dejanja ali kot dokaz v ločenem davčnem postopku) z zbranimi osebnimi podatki, ki se nanašajo nanje, seznanijo pod pogoji iz 18. člena ZOPNI, ki ureja ustavitve finančne preiskave.

Druge predlagane spremembe prvega odstavka pomenijo vsebinsko usklajitev s predlagano spremembo prvega odstavka 7. člena ZOPNI.

Ker se v skladu z 9. členom ZOPNI za vabljenje na narok po 17.a členu ZOPNI smiselno uporabljajo določbe o vročanju po določbah ZKP (ta v prvem odstavku 126. člena v določenem delu prav tako napotuje na smiselno uporabo ZPP), kar se je v praksi zaradi izogibanja preiskovancev z namenom zavlačevanja postopka pokazalo za relativno togo (kljub temu, da so v tretjem odstavku 17.a člena zaradi poudarjenega javnega interesa določene pravne posledice iz naslova neodzivnosti preiskovanca), se s predlaganim novim drugim odstavkom 17.a člena za vročanje vabil napotuje na smiselno uporabo določb ZPP.

Druge predlagane spremembe so redakcijske narave.

K 12. členu:

S predlagano spremembo petega odstavka 18. člena ZOPNI, ki se nanaša na uničenje podatkov, zbranih v okviru ustavljene finančne preiskave (v primerih, ko ni bilo predlagano začasno zavarovanje odvzema premoženja nezakonitega izvora ali ni bila vložena tožba za odvzem premoženja nezakonitega izvora, ali če se podatki iz posamezne finančne preiskave ne uporabijo v ločenem predkazenskem in kazenskem postopku zoper storilca kaznivega dejanja ali kot dokaz v ločenem davčnem postopku), se zaradi kompleksnosti vsebine drugega odstavka 154. člena ZKP, katerega smiselna uporaba je določena v petem odstavku 18. člena ZOPNI, opušča sklic na 154. člen ZKP ter ureja vsebina, ki je relevantna za postopek po ZOPNI (rok za uničenje, pravica do seznanitve z gradivom, uničenje pod nadzorstvom preiskovalnega sodnika in sestava uradnega zaznamka). Določba petega odstavka 18. člena ZOPNI varuje ustavno pravico posameznika, da se seznanijo z zbranimi osebnimi podatki, ki se nanašajo nanj, in pravico do sodnega varstva ob njihovi zlorabi (tretji odstavek 38. člena Ustave RS), kar je še zlasti pomembno, kadar se zoper posameznika v nadaljevanju ne sproži nobeden od postopkov, v katerih bi lahko uveljavljal sodno ali drugo učinkovito pravno varstvo.

Ker je enomesečni rok za uničenje podatkov iz drugega odstavka 154. člena ZKP na izvedbeni ravni prekratek, saj mora preiskovalni sodnik obvestiti preiskovanca o ustavljeni finančni preiskavi in mu navesti rok, v katerem se lahko seznani z zbranim gradivom (vse pred uničenjem), se predlaga podaljšanje roka za uničenje podatkov, zbranih v okviru ustavljene finančne preiskave, z enega meseca na dva meseca.

Druge predlagane spremembe so redakcijske narave in se nanašajo na ukinitve Davčne uprave RS ter Carinske uprave RS v skladu z določbami ZFU.

K 13. členu:

S predlagano spremembo prvega odstavka 23. člena ZOPNI, ki določa enomesečni rok za vložitev tožbe v primeru, ko je bilo predhodno odrejeno začasno zavarovanje premoženja nezakonitega izvora (zamuda roka ima za posledico »zgolj« prenehanje začasnih zavarovanj, ki so bila odrejena že v fazi pred vložitvijo tožbe za odvzem premoženja nezakonitega izvora oziroma v fazi finančne preiskave), se rok za vložitev tožbe v teh primerih podaljšuje na šest mesecev. V praksi se je namreč pokazalo, da je enomesečni rok za vložitev tožbe (ki se po veljavni ureditvi zaradi objektivnih razlogov lahko podaljša še za en mesec) prekratek, zlasti tudi, ker ima preiskovanec v okviru naroka iz 17.a člena ZOPNI pravico navesti dodatna dejstva ali dokaze, ki jih je za nadaljevanje postopka treba preveriti (vključno s pridobivanjem podatkov iz tujine) ter na njihovi podlagi v posledici preoblikovati ugotovitve finančne preiskave. Ker se rok iz prvega odstavka 23. člena ZOPNI po predlogu podaljšuje, predlagatelj ocenjuje, da dodatni enomesečni rok za podaljšanje iz drugega odstavka 23. člena ZOPNI ni več smiseln.

Druge predlagane spremembe so redakcijske narave.

K 14. členu:

Ker ZOPNI ne določa posebnega roka, v katerem je dopustno vložiti tožbo za odvzem premoženja nezakonitega izvora, se upoštevajo splošne določbe civilnega (obligacijskega) prava o rokih, v katerih je zahtevke mogoče uveljavljati,³³ čemur sledi tudi sodna praksa.³⁴ Glede na to, da je v 29. členu ZOPNI tudi sicer poudarjeno načelo hitrosti postopka v pravnem postopku za odvzem premoženja nezakonitega izvora, se z namenom učinkovite izvedbe postopka in poudarjene pravne varnosti posameznika s predlagano dopolnitvijo prvega odstavka 26. člena ZOPNI določa enoletni (prekluzivni) rok za vložitev tožbe, ki se smiselno enako kot v prvem odstavku 23. člena ZOPNI veže na zaključek finančne preiskave oziroma na potek roka iz drugega odstavka 17. člena ZOPNI.

S predlaganim novim tretjim odstavkom v 26. členu ZOPNI se z namenom zagotavljanja elementarne pravičnosti ter zaviranja ponavljanja in razraščanja kaznivih dejanj omogoča vtoževanje odvzema premoženja, ki ustreza vrednosti premoženja nezakonitega izvora oziroma plačila denarnega zneska, ki ustreza tej vrednosti, tudi v primerih, ko odvzem premoženja nezakonitega izvora ni mogoč zaradi okoliščin, ki so nastale pred vložitvijo tožbe.

V skladu s prvim odstavkom 34. člena ZOPNI sodišče v sodbi, s katero ugotovi tožbenemu zahtevku, ugotovi, da je določeno premoženje nezakonitega izvora, ga odvzame lastniku in odloči, da to premoženje s pravnomočnostjo sodbe postane last RS. Tožeča stranka mora tako v tožbi navesti, da je prav določeno premoženje nezakonitega izvora, da naj se zato odvzame lastniku in posledično ugotovi, da je last RS. Drugi odstavek 34. člena dopušča možnost, da

³³ V skladu s 346. členom Obligacijskega zakonika (Uradni list RS št. 97/07 – uradno prečiščeno besedilo, 64/16 – odl. US in 20/18 – OROZ631) terjatve zastarajo v petih letih, če ni z zakonom določen drug rok za zastaranje.

³⁴ Glej npr. odločbi Višjega sodišča v Ljubljani št. I Cp 2934/206 z dne 15. 11. 2016 in št. I Cp 412/2018 z dne 28. 2. 2018.

država lahko do konca glavne obravnave brez privolitve tožene stranke spremeni tožbo tako, da zahteva odvzem premoženja, ki ustreza vrednosti premoženja nezakonitega izvora, ali da se toženi stranki naloži, da mora plačati denarni znesek, ki ustreza tej vrednosti, če zaradi okoliščin, ki so nastale po vložitvi tožbe, odvzem premoženja nezakonitega izvora ni mogoč.³⁵ *Drugi odstavek je tako izjema, kadar je predmet odvzema t. i. nadomestno premoženje, ki ni nezakonitega izvora, pri čemer mora tudi v tem izjemnem primeru v času vložitve tožbe obstajati premoženje nezakonitega izvora, ki je upošteva drugi stavek petega odstavka 10. člena ZOPNI lahko le tisto iz obdobja 5 let (ali manj) pred letom storitve očitane kaznivega dejanja.*³⁶

Glede tožbenih zahtevkov, s katerimi se uveljavlja odvzem t. i. nadomestnega premoženja zaradi okoliščin, nastalih do vložitve tožbe, je sodna praksa Višjega sodišča v Ljubljani enotnega stališča, da takšni zahtevki niso utemeljeni.³⁷ V praksi so pogosti primeri (približno 40 % obravnavanih zadev), da oseba premoženje, ki ga je imela v določenem obdobju nesorazmerno veliko v primerjavi s svojimi zakonitimi dohodki, deloma ali v celoti porabi, skrrije ali preusmeri v tujino, pri čemer gre za položaje, ki so nastopili pred vložitvijo tožbe, zaradi česar v navedenih primerih ni mogoče s tožbo zahtevati t. i. nadomestnega odvzema iz drugega odstavka 34. člena ZOPNI.

Ustavno sodišča RS je v odločbi št. U-I-91/15, 16. 3. 2017,³⁸ (41. točka obrazložitve) ugotovilo, *da sta namena zakonodajalca pri sprejemanju ZOPNI, to je onemogočiti materialno okoriščanje posameznikov s protipravno dejavnostjo, ki je v škodo skupnosti (cilj usmerjen k (izravnalni) pravičnosti kot gradniku ustavnega načela pravne države), in preprečitev investiranja premoženja nezakonitega izvora v nadaljnjo protipravno dejavnost oziroma preprečitev širjenja takih*

³⁵ Iz obrazložitve predloga ZOPNI-A izhaja, da gre za primere, ko je bilo premoženje nezakonitega izvora npr. skrito, odtujeno neznani osebi ali ko so bile nepremičnine odvzete v tujini.

³⁶ Glej sklep Ustavnega sodišča RS št. U-I-96/15, 16. 2. 2017 (13. točka obrazložitve).

³⁷ Tako npr. sklep št. I Cpg 558/2017 z dne 4. 7. 2017: »... Višje sodišče pritrjuje stališču sodišča prve stopnje, da se tudi v tem primeru odvzame "premoženje nezakonitega izvora" – ki pa je ponovno razumljeno kot posamezni konkretni premoženjski predmeti ali denarni znesek, ki ustreza tej vrednosti, ne pa kot nekakšen negativni saldo premoženja, za plačilo katerega naj bi nastala terjatev države ... Višje sodišče soglaša s sodiščem prve stopnje, da ZOPNI ni predpisal pravnega režima, po katerem bi morala oseba, ki je nezakonito pridobljeno premoženje nato v celoti porabila, skrila ... tako, da nanj ni mogoče seči z izvršbo, plačati vrednost tistega, česar država ne bi mogla več vzeti ... Zaradi navedenega višje sodišče pritrjuje sodišču prve stopnje, da je tožba neodpravipljivo nesklepčna v delu, v katerem tožeča stranka vtožuje "nadomestni odvzem" ...«; sklep št. I Cp 2603/2017 z dne 22. 11. 2017: »... Pravilno je stališče pritožbe, da je premoženje, opredeljeno v prvem odstavku 4. člena ZOPNI, ki je predmet odvzema (prvi odstavek 34. člena ZOPNI), tudi tisto premoženje, v katero se je spremenilo premoženje, pridobljeno nezakonito (tudi denar). Po oceni pritožbenega sodišča pa navedene določbe ni mogoče razlagati, kot trdi tožeča stranka, da glede na določbo drugega odstavka 34. člena ZOPNI velja enako tudi za primer, če pridobitelj (nezakonito) pridobljeno premoženje (pred tožbo) potroši (in ga ob vložitvi tožbe ni več). V drugem odstavku 34. člena ZOPNI (uveden je bil šele z ZOPNI-A) predvidena možnost, da se lahko zahteva odvzem premoženja, ki ustreza vrednosti premoženja nezakonitega izvora, in se toženi stranki naloži, da mora plačati denarni znesek, ki ustreza tej vrednosti, je vezana na obstoj okoliščin, nastalih po vložitvi tožbe. Niti jezikovna niti namenska razlaga ne omogočata zaključka, po katerem bi morala oseba, ki je nezakonito premoženje (pred vložitvijo tožbe) porabila, tako da nanj ni mogoče seči z izvršbo, plačati vrednost tistega, česar država ne bi mogla več vzeti. Potrošnja pa se upošteva pri izračunu očitnega nesorazmerja v smislu drugega odstavka 5. člena ZOPNI ...«; sodba in sklep št. II Cp 1470/2018 z dne 7.11. 2018: »...« Premoženje po 1. točki 4. člena ZOPNI predstavljajo stvari in pravice, ki so lahko predmet izvršbe. »Porabljeno« premoženje ne more biti predmet izvršbe. Za plačilo njegove denarne vrednosti (odškodnine) pa v zakonu ni podlage. V postopku za odvzem premoženja nezakonitega izvora se skladno z drugim odstavkom 34. člena ZOPNI namreč toženi stranki naloži, da mora plačati denarni znesek, ki ustreza vrednosti premoženja nezakonitega izvora, le takrat, če zaradi okoliščin, ki so nastale po vložitvi tožbe, odvzem premoženja nezakonitega izvora ni (več) mogoč. Nadomestni odvzem v obliki odvzema premoženja, ki ustreza vrednosti nezakonitega izvora, ali denarnega zneska, ki ustreza tej vrednosti, torej ni mogoč v primeru, ko okoliščine, ki omogočajo odvzem premoženja nezakonitega izvora, nastanejo pred vložitvijo tožbe (na primer odsvojitve premoženja). Okoliščin, ki bi nastale po vložitvi tožbe, tožeča stranka v obravnavanem primeru ne zatrjuje, pač pa trdi, da je del premoženja toženec že pred vložitvijo tožbe prenesel na toženki (in zato zahteva, da se odvzame njima) in da je ostalo pred vložitvijo tožbe porabil sam. Dajateni zahtevek, ki meri na plačilo (celotne) vtoževane vrednosti premoženja oziroma zatrjevanega očitnega nesorazmerja med njegovim premoženjem in dohodki, nima podlage v zakonu in je torej po materialnem pravu neutemeljen oziroma neodpravipljivo nesklepčen ...«

³⁸ Z navedeno odločbo je Ustavno sodišče RS delno sledilo Okrožnemu sodišču v Ljubljani in odločilo, da je bila 1. točka 4. člena Zakona o odvzemu premoženja nezakonitega izvora (Uradni list RS, št. 91/11) v neskladju z Ustavo RS, kolikor je v primeru pomešanja premoženja zakonitega in nezakonitega izvora omogočala odvzem celotnega pomešanega premoženjskega predmeta.

dejavnosti (cilj usmerjen k preprečevanju širjenja družbeno škodljivih (in zato) javnopravno protipravnih dejavnosti ter pomeni udejanjanje z Ustavo RS zapovedane socialne vezanosti lastnine), ustavno dopustna. Iz navedene ustavne odločbe (16. točka obrazložitve) izhaja tudi, da gre pri odvzemu premoženja nezakonitega izvora za oblastni ukrep države, ki ima jasen in nedvoumen javnopravni namen: to je doseči, da posameznik ne more obdržati premoženja, ki ga je pridobil na nezakonit način oziroma z nezakonito dejavnostjo, če ob vzpostavljenem sumu storitve določenih hudih kaznivih dejanj ne more izkazati zakonitosti izvora premoženja. Kljub formalni ločitvi ukrepa odvzema premoženja nezakonitega izvora od ukrepov kazenskega prava in kljub smiselni uporabi ZPP v postopku za odvzem premoženja nezakonitega izvora je odvzem premoženja nezakonitega izvora po ZOPNI oblastni ukrep države, s katerim država zasleduje javnopravne interese. Njegov namen je namreč preprečevanje pridobivanja in uporabe premoženja nezakonitega izvora zaradi varstva pridobivanja premoženja na zakonit način ter zaščita gospodarske, socialne in ekološke funkcije lastnine s pridobivanjem premoženja v skladu s predpisi.

Upošteva se zgoraj navedene cilje ZOPNI ob upoštevanju veljavne ureditve v drugem odstavku 34. člena ZOPNI (ta se glede na vsebino ustrežneje umešča v novi četrti odstavek 26. člena ZOPNI, ki ureja začetek postopka, v okviru tega pa tudi vsebino tožbe) po mnenju predlagatelja ni najti utemeljenega razloga za razlikovanje med potrošnjo premoženja nezakonitega izvora in investicijo (npr. nakup premoženja v »fizični obliki«) in tudi ne za razlikovanje med npr. uničenjem, potrošnjo ali skrivanjem premoženja nezakonitega izvora po vložitvi tožbe ali pred vložitvijo tožbe³⁹ (ter s tem povezano privilegiranje posameznikov, ki jim je v izhodišču skupno, da so se s svojo protipravno dejavnostjo materialno okoristili). V vseh navedenih primerih se namreč s finančno preiskavo, ki se vodi v zvezi s premoženjem domnevno nezakonitega izvora (časovna omejitev finančne preiskave pomeni tudi časovno omejitev obsega premoženja nezakonitega izvora na tisto, ki je pridobljeno v teh petih letih pred storitvijo očitane kaznivih dejanj), ugotavlja razlika med začetnim in končnim stanjem premoženja na zadnji dan obdobja finančne preiskave ob upoštevanju vseh obveznosti iz naslova premoženja in tudi porabe premoženja.

Glede na določbo drugega odstavka 9. člena ZOPNI, ki v postopku odvzema premoženja nezakonitega izvora določa smiselno uporabo zakona, ki ureja pravdni postopek, če ni z ZOPNI določeno drugače, ZOPNI možnosti uporabe mediacije kot oblike alternativnega reševanja sporov v skladu z določbami Zakona o alternativnem reševanju sodnih sporov⁴⁰ in določbe 306. člena ZPP o sodnem poravnavanju ne izključuje.⁴¹ Kljub temu je v praksi ugotoviti, da so sodišča do uporabe mediacije zadržana, nekoliko manj zadržana pa so do sklepanja sodnih poravnav, ki so običajno posledica uspešno izvedenih mediacij po določbah ZARSS. Glede na navedeno se s predlaganim novim šestim odstavkom v povezavi z drugim odstavkom 9. člena ZOPNI poudarja, da ZOPNI možnosti alternativnega reševanja sporov med celotnim postopkom na prvi stopnji ne izključuje, s čimer se bo po mnenju predlagatelja v zadevah, kjer so izkazane dejanske možnosti za uspeh s postavljenim zahtevkom, pomembneje povečala možnost za hitrejši zaključek sodnega postopka. Predlagana določba po mnenju predlagatelja tudi ne posega v načelo hitrosti postopka iz 29. člena ZOPNI, saj tudi ZARSS temelji na izhodišču, da mediacijski postopki časovno ne smejo preveč obremenjevati (podaljševati) sodnih postopkov, zaradi česar

³⁹ Upošteva se pravico do enakosti pred zakonom iz 14. člena Ustave RS in ustaljeno ustavnosodno prakso je enako treba obravnavati tiste subjekte in/ali pravne ter dejanske stanove, ki so si v bistvenem podobni. In obratno, različno je treba obravnavati tiste subjekte in/ali pravne ter dejanske stanove, ki so si v bistvenem različni.

⁴⁰ Uradni list RS, št. 97/09 in 40/12 – ZUJF; ZARSS.

⁴¹ V kazenskem postopku je izključena možnost poravnavanja glede odvzema premoženjske koristi z izjemo določbe drugega odstavka 450.b člena ZKP, kjer je predmet sporazuma o priznanju krivde dopusten le glede načina odvzema s kaznivim dejanjem pridobljene premoženjske koristi.

prekinitev takšnega postopka zaradi napotitve strank na mediacijo ne sme biti daljša od treh mesecev.

Druge predlagane spremembe so redakcijske narave.

K 15. členu:

Veljavni prvi odstavek 33. člena ZOPNI določa, kateri davčni postopki na nepremičnem premoženju se po začetku pravnega postopka za odvzem premoženja nezakonitega izvora ne morejo začeti, in sicer davek na promet nepremičnin in davek na darila. Z vidika namena zakona, to je preprečevanje pridobivanja in uporabe premoženja nezakonitega izvora zaradi varstva pridobivanja premoženja na zakonit način, se med davčne postopke, ki se na nepremičnem premoženju ne morejo začeti, dodaja še postopek odmere davka od nenapovedanih dohodkov iz 68.a člena ZDavP-2.⁴²

Ker tretji odstavek 33. člena ZOPNI v primerjavi z drugimi že začeti postopki na premoženju, ki je predmet tožbenega zahtevka (izvršba, zavarovanje, poplačilo zemljiškega dolga idr.), ne ureja položaja glede že začelih davčnih postopkov, se s predlagano spremembo navedenega odstavka določa tudi prekinitev že začelih davčnih postopkov iz prvega odstavka tega člena, s čimer se zagotavlja ustrezno razmerje med davčnim postopkom in pravnim postopkom po ZOPNI.

Druge predlagane spremembe pomenijo vsebinsko uskladitev s predlaganim črtanjem četrtega odstavka 7. člena ZOPNI ter ustrezno preimenovanje izraza »državno pravobranilstvo« v izraz »državno odvetništvo«.

K 16. členu:

Predlagane spremembe 34. člena ZOPNI so zaradi predlaganega prenosa vsebine dosedanjega drugega odstavka 34. člena ZOPNI v 26. člen ZOPNI redakcijske narave.

K 17. členu:

Predlagane spremembe in dopolnitve 48. člena ZOPNI, ki določa pravila o pristojnosti v okviru mednarodnega sodelovanja, pomenijo vsebinsko uskladitev s predlagano spremembo prvega odstavka 7. člena (izključna pristojnost SDT RS za vodenje finančnih preiskav) in predlaganim črtanjem četrtega odstavka 7. člena ZOPNI (opustitev izključne pristojnosti Okrožnega sodišča v Ljubljani).

K 18. členu:

Predlagano črtanje tretjega odstavka 52. člena ZOPNI, ki ureja postopek odločanja o prošnji v okviru mednarodnega sodelovanja, pomeni vsebinsko uskladitev s predlagano spremembo prvega odstavka 7. člena ZOPNI in predlaganim črtanjem četrtega odstavka navedenega člena.

K 19. členu:

Glede na predlagane spremembe v delu, ki se nanaša na pogoje za uvedbo finančne preiskave in na oblikovanje tožbenega zahtevka, se s predlagano prehodno določbo posebej poudarja, da

⁴² Ustavno sodišče RS je z odločbo št. U-I-113/17, 30. 9. 2020 (Uradni list RS, št. 145/20) med drugim delno razveljavilo četrty odstavek 68.a člena ZDavP-2, kolikor je določal obdavčitev nenapovedanih dohodkov po davčni stopnji, ki presega davčno stopnjo, določeno v petem odstavku 68. člena ZDavP-2: »... Ker je zakonodajalec v davčno stopnjo iz četrtega odstavka 68.a člena ZDavP-2 (op. a. posebna 70-% davčna stopnja) vključil tudi kaznovalno prvino, bi moral za postopek, v katerem se odloča o odmeri nenapovedanih dohodkov, zagotoviti pravice iz 29. člena ustave, ki so v samem jedru ustavnoprosesnih jamstev iz navedene ustavne določbe. Ureditev postopka v ZDavP-2, v katerem se odloča o naložitvi davka iz izpodbijane določbe, pa teh ustavnopravnih jamstev ne zagotavlja ...«

se finančne preiskave, ki so bile uvedene, in postopki odvzema premoženja nezakonitega izvora, v katerih je že bila vložena tožba pred uveljavitvijo tega zakona, dokončajo po veljavnih predpisih.

K 20. členu:

Določa se začetek veljavnosti zakona, to je petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

IV. BESEDILO ČLENOV, KI SE SPREMINJAJO IN DOPOLNJUJEJO

Začetek postopka

3. člen

Postopek finančne preiskave po tem zakonu se izvede, če se v predkazenskem ali kazenskem postopku izkažejo razlogi za sum, da posamezne osebe razpolagajo s premoženjem nezakonitega izvora in njegova skupna vrednost presega 50.000 eurov.

Pomen izrazov

4. člen

Posamezni izrazi, uporabljeni v tem zakonu, imajo naslednji pomen:

1. Premoženje so stvari in pravice, ki so lahko predmet izvršbe, zlasti nepremičnine, premičnine in finančno premoženje ter vsa druga sredstva, ki imajo denarno vrednost, kot tudi premoženje, ki neposredno ali posredno izhaja iz takega premoženja, v katero je spremenjeno ali s katerim je pomešano.
2. Finančno premoženje so denarna sredstva, terjatve, dolžniški vrednostni papirji ter delnice in deleži na kapitalu pravnih oseb, druge naložbe v pravne osebe in drugi finančni instrumenti.
3. Osumljenec ali osumljenka, obdolženec ali obdolženka in obsojenec ali obsojenka (v nadaljnjem besedilu: osumljenec, obdolženec in obsojenec) imajo enak pomen, kot v zakonu, ki ureja kazenski postopek.
4. Zapustnik ali zapustnica (v nadaljnjem besedilu: zapustnik) je oseba, zoper katero se zaradi smrti predkazenski ali kazenski postopek ni mogel začeti ali je bil ustavljen, pa zanj obstajajo razlogi za sum, da je skupaj z drugimi osebami, zoper katere tak postopek teče, storila kataloško kaznivo dejanje; ali oseba, zoper katero je bil predkazenski ali kazenski postopek zaradi smrti ustavljen, pa so bili podani razlogi za sum, da je storila kataloško kaznivo dejanje.
5. Pravni naslednik ali pravna naslednica (v nadaljnjem besedilu: pravni naslednik) je oseba, ki je podedovala premoženje nezakonitega izvora od osumljenca, obdolženca, obsojenca, zapustnika ali njihovih dedičev.
6. Povezana oseba je ožje povezana oseba, ožji družinski član ali druga fizična ali pravna oseba, na katero je premoženje nezakonitega izvora preneseno brezplačno ali za plačilo, ki ne ustreza dejanski vrednosti, ali navidezno, ali je z njenim premoženjem pomešano.
7. Ožje povezana oseba je pravna oseba, v kateri ima osumljenec, obdolženec, obsojenec, zapustnik ali pravni naslednik lastniški delež ali pravico do lastniškega deleža v višini najmanj 25 % vrednosti vseh deležev ali v obliki glasovalne pravice ali pravice odločanja v takem obsegu ali obvladuje pravno osebo na podlagi pogodbe ali prevladujočega položaja pri upravljanju ali nadzoru ali se pogoji prenosa premoženja razlikujejo od pogojev, ki so ali bi bili v enakih ali primerljivih okoliščinah doseženi med nepovezanimi osebami.
8. Ožji družinski člani so zakonec oziroma oseba, s katero osumljenec, obdolženec, obsojenec, zapustnik ali pravni naslednik živi v zunajzakonski skupnosti ali registrirani istospolni partnerski skupnosti, ali s katero je v sorodstvenem razmerju v ravni vrsti ali v stranski vrsti do vštetega tretjega kolena ali v svaštvu do vštetega drugega kolena ali je njen posvojitelj ali posvojenec, skrbnik ali oskrbovanec ali druga oseba, s katero živi v skupnem gospodinjstvu.
9. Lastnik ali lastnica (v nadaljnjem besedilu: lastnik) je oseba, ki ima premoženjsko pravico ali se v pravnem prometu izkazuje kot imetnik premoženjske pravice.

10. »Kataloško kaznivo dejanje« je v Kazenskem zakoniku (v nadaljnjem besedilu: KZ-1) določeno kaznivo dejanje:

- terorizma (108. člen KZ-1),
- financiranja terorizma (109. člen KZ-1),
- spravljanja v suženjsko razmerje (112. člen KZ-1),
- trgovine z ljudmi (113. člen KZ-1),
- zlorabe prostitucije (175. člen KZ-1),
- prikazovanja, izdelave, posesti in posredovanja pornografskega gradiva (drugi, tretji in četrti odstavek 176. člen KZ-1)
- proizvodnje in prometa škodljivih sredstev za zdravljenje (prvi, drugi, četrti in peti odstavek 183. člena KZ-1),
- proizvodnje in prometa škodljivih živil in drugih izdelkov (prvi, drugi, četrti in peti odstavek 184. člena KZ-1),
- neupravičene proizvodnje in prometa s prepovedanimi drogami, nedovoljenimi snovmi v športu in predhodnimi sestavinami za izdelavo prepovedanih drog (186. člen KZ-1),
- omogočanja uživanja prepovedanih drog ali nedovoljenih snovi v športu (187. člen KZ-1),
- organiziranja denarnih verig in nedovoljenih iger na srečo (212. člen KZ-1),
- zoper gospodarstvo (štiriindvajseto poglavje KZ-1), za katero se sme izreči kazen treh let zapor ali več,
- jemanja podkupnine (261. člen KZ-1),
- dajanja podkupnine (262. člen KZ-1),
- sprejemanja koristi za nezakonito posredovanje (263. člen KZ-1),
- dajanja daril za nezakonito posredovanje (264. člen KZ-1),
- hudodelskega združevanje (294. člen KZ-1),
- izdelovanja in pridobivanja orožja in pripomočkov, namenjenih za kaznivo dejanje (prvi odstavek 306. člena KZ-1),
- nedovoljene proizvodnje in prometa orožja ali eksploziva (307. člen KZ-1),
- drugo kaznivo dejanje, storjeno v hudodelski združbi, ali
- drugo naklepno kaznivo dejanje, za katerega se sme izreči kazen petih let zapor ali več, če lahko iz njega izvira premoženje nezakonitega izvora.

Premoženje nezakonitega izvora

5. člen

(1) Premoženje je nezakonitega izvora, če ni dokazano, da je bilo pridobljeno iz zakonitih dohodkov oziroma na zakonit način.

(2) Domneva se, da premoženje ni bilo pridobljeno iz zakonitih dohodkov oziroma na zakonit način, če je podano očitno nesorazmerje med njegovim obsegom in dohodki, zmanjšanimi za davke in prispevke, ki jih je oseba, zoper katero teče postopek po tem zakonu, plačala v obdobju, v katerem je bilo premoženje pridobljeno.

(3) Pri ugotavljanju nesorazmernosti se upošteva vrednost vsega premoženja, ki ga ima oseba iz prejšnjega odstavka v lasti, posesti, ga uporablja, uživa, z njim razpolaga ali je razpolagala oziroma ga je prenesla na povezane osebe ali je bilo pomešano z njihovim premoženjem ali je prešlo na njene pravne naslednike.

Pristojni organi

7. člen

(1) Postopek finančne preiskave vodi državno tožilstvo, ki je pristojno za predkazenski ali kazenski postopek zaradi kataloškega kaznivega dejanja, pri čemer sodeluje s pristojnim državnim tožilcem Specializiranega državnega tožilstva Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: SDT RS).

(2) SDT RS zastopa Republiko Slovenijo kot tožečo stranko v postopku za odvzem premoženja nezakonitega izvora ali v zvezi z njim. V postopku z izrednimi pravnimi sredstvi, ki jih obravnava Vrhovno sodišče Republike Slovenije, zastopa Republiko Slovenijo Vrhovno državno tožilstvo Republike Slovenije.

(3) V postopku začasnega zavarovanja odvzema in začasnega odvzema premoženja nezakonitega izvora odloča sodišče, ki je pristojno za odločanje v predkazenskem ali kazenskem postopku iz prvega odstavka tega člena.

(4) V postopku za odvzem premoženja nezakonitega izvora odloča Okrožno sodišče v Ljubljani.

Uvedba finančne preiskave

10. člen

(1) Državni tožilec odredi finančno preiskavo, kadar so izpolnjeni naslednji pogoji:

1. v predkazenskem ali kazenskem postopku se ugotovi, da so podani ali so bili podani razlogi za sum, da je osumljenec, obdolženec ali zapustnik storil kataloško kaznivo dejanje;
2. oseba iz prejšnje točke ima v lasti, posesti, uporabi ali uživanju premoženje, v zvezi s katerim so podani razlogi za sum, da je nezakonitega izvora, oziroma je s takim premoženjem razpolagala ali je prešlo na njene pravne naslednike ali ga je prenesla na povezane osebe ali je bilo pomešano s premoženjem teh oseb, in
3. premoženje iz prejšnje točke ne predstavlja premoženjske koristi, pridobljene s kataloškim kaznivim dejanjem ali zaradi njega.

(2) Predlog za finančno preiskavo z obrazloženimi razlogi za sum lahko poda policija, Davčna uprava Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: DURS), Carinska uprava Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: CURS), Komisija za preprečevanje korupcije ali Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja.

(3) O odreditvi finančne preiskave pristojni državni tožilec obvesti DURS, CURS, Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, Komisijo za preprečevanje korupcije in policijo.

(4) Državni tožilec lahko pod pogoji iz prvega odstavka tega člena odredi finančno preiskavo zoper osebo, zoper katero je tekel predkazenski ali kazenski postopek za kataloško kaznivo dejanje najkasneje v enem letu po pravnomočnosti sodbe ali po pravnomožni ustavitvi kazenskega postopka ali po zavrženju kazenske ovadbe.

(5) V odredbi o finančni preiskavi državni tožilec določi osebo, zoper katero se preiskava opravi, in obdobje, za katero se opravi. Finančna preiskava se lahko opravi najdalj za obdobje petih let pred letom, v katerem je bilo storjeno očitano kataloško kaznivo dejanje ter do vložitve tožbe po tem zakonu.

(6) Če se med finančno preiskavo pokažejo razlogi za sum, da je bilo premoženje preneseno ali je prešlo na povezane osebe, državni tožilec odredi, da se finančna preiskava razširi tudi zoper te osebe.

(7) Če niso podani pogoji za uvedbo finančne preiskave, pristojni državni tožilec zavrne predlog za uvedbo finančne preiskave in o tem obvesti predlagatelja finančne preiskave.

Namen in obseg finančne preiskave

11. člen

(1) Namen finančne preiskave je, da se zberejo dokazi in podatki, ki so potrebni za odločitev o začasnem zavarovanju odvzema in začasnem odvzemu premoženja nezakonitega izvora, ter ali in zoper katere osebe naj se začne postopek za odvzem premoženja nezakonitega izvora.

(2) V finančni preiskavi se zberejo:

- podatki o obsegu premoženja osumljenca, obdolženca, obsojenca ali zapustnika in razmerju med njegovimi dohodki, zmanjšanimi za davke in prispevke, ki jih je plačal, ter vrednostjo premoženja, ki ga je imel oziroma ga ima v lasti, posesti, ga uporablja, uživa, z njim razpolaga ali je razpolagal v obdobju, za katero se opravi finančna preiskava;
- podatki o obsegu premoženja iz prejšnje alineje, ki je bilo preneseno na povezane osebe ali je prešlo na pravne naslednike v obdobju, za katero se opravi finančna preiskava, ter način prenosa oziroma prehoda;
- drugi podatki, ki utegnejo biti koristni za postopek oziroma je glede na okoliščine primera smotno, da se pridobijo za ugotovitev izvora, obsega in prenosa premoženja.

Finančna preiskovalna dejanja

12. člen

(1) V finančni preiskavi se lahko uporabijo ukrepi, ki so po zakonu, ki ureja kazenski postopek, dopustni za pridobitev podatkov in dokazov za zavarovanje zahtevka za odvzem premoženjske koristi, pridobljene s kaznivim dejanjem ali zaradi njega.

(2) Preiskava stanovanja in drugih prostorov lastnika ter osebna preiskava lastnika se sme opraviti, če so za sum iz 10. člena tega zakona podani utemeljeni razlogi in je verjetno, da bo mogoče pri preiskavi odkriti premoženje nezakonitega izvora ali da se bodo našli sledovi, predmeti in dokazi, ki so pomembni za postopek po tem zakonu. Hišna in osebna preiskava se smeta opraviti le po odredbi sodišča.

(3) Premoženje in predmeti, pridobljeni pri preiskavi iz prejšnjega odstavka, oziroma tisti, ki jih lastnik sam izroči, in utegnejo biti dokaz ali predmet odvzema, se zasežejo po določbah zakona, ki ureja kazenski postopek. Premoženje, ki utegne biti predmet odvzema, se izroči v začasno hrambo CURS.

(4) V primerih, ko začasno zavarovanje odvzema premoženja nezakonitega izvora še ni bilo odrejeno, mora državni tožilec v osmih delovnih dneh po zasegu premoženja iz prejšnjega odstavka sodišču predlagati odreditev začasnega zavarovanja ali začasnega odvzema, sicer se premoženje vrne.

(5) Državni tožilec lahko s pisno odredbo začasno do izdaje sodne odločbe, vendar največ do 72 ur, odredi prepoved razpolaganja s sredstvi na bančnem računu ter z drugim premičnim ali nepremičnim premoženjem preiskovanca in o tem obvesti pristojne organe.

Usmerjanje finančne preiskave

13. člen

Državni tožilec lahko pri opravljanju finančne preiskave usmerja delo policije, DURS, CURS, Urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja in drugih pristojnih državnih organov z obveznimi navodili, strokovnimi mnenji in predlogi za zbiranje obvestil ter izvedbo drugih ukrepov, za katere so pristojni, z namenom, da se odkrije premoženje nezakonitega izvora in ugotovi njegova vrednost ter zberejo podatki, potrebni za odločitev o začasnem zavarovanju odvzema, začasnem odvzemu premoženja nezakonitega izvora in za odvzem premoženja nezakonitega izvora.

Finančna preiskovalna skupina

14. člen

(1) O uvedbi finančne preiskave pristojni državni tožilec obvesti vodjo pristojnega državnega tožilstva, ki ustanovi finančno preiskovalno skupino, in odredbo vroči tudi vodji SDT RS. Finančno preiskovalno skupino vodi pristojni državni tožilec, sestavljajo pa jo predstavniki policije, DURS, CURS, Državnega pravobranilstva Republike Slovenije, Urada Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, Komisije za preprečevanje korupcije, Agencije za trg vrednostnih papirjev, Javne agencije Republike Slovenije za varstvo konkurence ali Računskega sodišča v skladu s predlogom pristojnega državnega tožilca.

(2) Ob zaključku finančne preiskave vodja skupine iz prejšnjega odstavka izdela pisno poročilo in ga skupaj z zbranimi podatki posreduje vodji pristojnega državnega tožilstva in vodji SDT RS. V poročilu navede natančne podatke in zbrane dokaze o premoženju, za katero obstaja sum nezakonitega izvora, o prenosih takega premoženja na povezane osebe ter o njihovem premoženju in o razlogih za morebitno začasno zavarovanje odvzema oziroma začasen odvzem premoženja nezakonitega izvora.

(3) Glede opredelitve podatkov o premoženju se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja izvršbo in zavarovanje, o posredovanju podatkov oziroma o seznamu dolžnikovega premoženja.

(4) Glede ustanovitve, sestave, vodenja ter usmerjanja finančne preiskovalne skupine se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja kazenski postopek, o specializiranih preiskovalnih skupinah.

(5) **(črtan).**

Trajanje finančne preiskave

17. člen

(1) Pristojni organi v finančni preiskavi morajo postopati posebej hitro.

(2) Finančna preiskava lahko traja največ eno leto. Z odredbo vodje pristojnega državnega tožilstva se trajanje zaradi objektivnih razlogov lahko podaljša za največ šest mesecev.

Pravica do izjave

17.a člen

(1) Pred vložitvijo tožbe po prvem odstavku 26. člena tega zakona, povabi pristojni državni tožilec preiskovanca na državno tožilstvo, ki je uvedlo finančno preiskavo, da se preiskovancu omogoči vpogled v zbrane podatke iz finančne preiskave. V vabilu se navede razlog vabljenja in posledice neodziva. Če se povabilu odzove, seznanjeni državni tožilec preiskovanca z rezultati finančne preiskave in s pravico izjaviti se o zbranih podatkih ter predlagati dokaze.

(2) V primeru iz prejšnjega odstavka sestavi pristojni državni tožilec zapisnik o naroku, v katerega vpiše izjavo preiskovanca in druge njegove navedbe. Zapisnik, podpisan s strani preiskovanca in pristojnega državnega tožilca, se pošlje sodišču ob vložitvi tožbe.

(3) Če se preiskovanec ne odzove vabilu, ga ni dopustno ponovno vabiti.

Ustavitev finančne preiskave

18. člen

(1) Če državni tožilec v roku iz drugega odstavka 17. člena tega zakona sodišču ne predlaga začasnega zavarovanja odvzema premoženja nezakonitega izvora oziroma ne vloži tožbe za odvzem takega premoženja, se finančna preiskava z odredbo ustavi.

(2) O ustavitvi finančne preiskave državni tožilec obvesti DURS, CURS, Urad Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja, Komisijo za preprečevanje korupcije in policijo.

(3) DURS ima dolžnost v treh mesecih od prejema obvestila iz prejšnjega odstavka vpogledati zbrane podatke. Državni tožilec lahko na zaprosilo DURS podaljša rok iz prejšnjega stavka za največ eno leto. Podatke lahko DURS uporabi kot dokaz v davčnem postopku. V primeru podatkov, ki dokazujejo sum storitev kaznivih dejanj, DURS po uradni dolžnosti obvesti državno tožilstvo, ki lahko podatke uporabi v predkazenskih in kazenskih postopkih zoper storilce kaznivih dejanj, če so bili izpolnjeni vsi pogoji, ki jih določa zakon, ki ureja kazenski postopek.

(4) V kolikor DURS podatkov ne uporabi kot dokaz v davčnem postopku ali državnemu tožilstvu ne prijavi sumov kaznivih dejanj, CURS in državni tožilec po preteku daljšega izmed rokov iz prejšnjega odstavka brez odlašanja vrnete upravičencem zaseženo premoženje in predmete.

(5) Druge podatke, zbrane v okviru ustavljene finančne preiskave, se v enem mesecu od izteka roka iz tretjega odstavka tega člena uniči pod nadzorstvom preiskovalnega sodnika s smiselno uporabo drugega odstavka 154. člena Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 32/07 – uradno prečiščeno besedilo, 102/07 – ZSKZDČEU, 23/08 – ZBPP-B, 68/08, 77/09 in 29/10 – odločba US).

Trajanje in prenehanje začasnega zavarovanja

23. člen

(1) Začasno zavarovanje po tem zakonu preneha, če državni tožilec Specializiranega državnega tožilstva Republike Slovenije v enem mesecu od zaključka finančne preiskave oziroma od poteka roka iz drugega odstavka 17. člena tega zakona, s katerim je bilo odrejeno, ne predloži dokazila,

da je vložil tožbo za odvzem premoženja nezakonitega izvora in predlagal podaljšanje začasnega zavarovanja v pravnem postopku.

(2) Rok iz prejšnjega odstavka se na predlog državnega tožilca lahko podaljša največ za en mesec, če iz objektivnih razlogov ni bilo mogoče vložiti tožbe za odvzem premoženja in predloga za podaljšanje začasnega zavarovanja v roku iz prejšnjega odstavka.

(3) Če državni tožilec v roku iz prejšnjih odstavkov vloži tožbo za odvzem premoženja in hkrati predlaga podaljšanje začasnega zavarovanja v pravnem postopku, se začasno zavarovanje podaljša do odločitve sodišča o tem predlogu.

(4) Če državni tožilec v roku iz prejšnjih odstavkov ne vloži tožbe in predloga za podaljšanje začasnega zavarovanja odvzema premoženja nezakonitega izvora v pravnem postopku, mora sodišče, ki je odredilo začasno zavarovanje, izdati sklep o prenehanju zavarovanja in ga vročiti državnemu tožilcu, lastniku, njegovemu pooblaščenцу, organom, ki so pristojni za izvršitev zavarovanja, DURS in CURS.

(5) Sklep o prenehanju zavarovanja se ne sme izvršiti pred potekom enega meseca od vročitve sklepa iz prejšnjega odstavka DURS.

Začetek postopka **26. člen**

(1) Pravdni postopek za odvzem premoženja nezakonitega izvora se začne s tožbo, ki jo tožeča stranka vloži zoper lastnika kot toženo stranko.

(2) Tožba mora obsegati vse sestavine v skladu z zakonom, ki ureja pravdni postopek, o vsebini tožbe. Tožbi je treba priložiti zapisnik iz drugega odstavka 17.a člena tega zakona, pisno poročilo o finančni preiskavi in sodne odločbe o začasnem zavarovanju odvzema premoženja oziroma začasnem odvzemu premoženja nezakonitega izvora, izdane na podlagi tega zakona.

(3) Sodišče je dolžno izvod kopije tožbe za odvzem premoženja nezakonitega izvora nemudoma posredovati DURS.

(4) Stroški zastopanja tožeče stranke v postopku za odvzem premoženja nezakonitega izvora ali v zvezi z njim se obračunavajo po predpisu, ki ureja odvetniško tarifo.

(5) Predujmi in stroški tožeče stranke se vnaprej izplačajo iz proračuna Republike Slovenije pri proračunskem uporabniku SDT RS, pozneje pa se izterjajo od tistih, ki so jih po določbah zakona, ki ureja pravdni postopek, dolžni poravnati.

Vpliv na druge postopke **33. člen**

(1) Po začetku pravnega postopka za odvzem premoženja nezakonitega izvora se na nepremičnem premoženju, ki je predmet tožbenega zahtevka, ne more začeti postopek odmere davka na promet nepremičnin ter davka na darila.

(2) Po začetku pravnega postopka za odvzem premoženja nezakonitega izvora se na premoženju, ki je predmet tožbenega zahtevka, ne more začeti postopek izvršbe, zavarovanja, poplačila zemljiškega dolga, stečaja, likvidacije, izbrisa pravne osebe iz sodnega registra brez

likvidacije ali prenehanja po skrajšanem postopku zaradi poplačila pravnomočno ugotovljenih terjatev do lastnika premoženja.

(3) Začeti postopki iz prejšnjega odstavka na premoženju, ki je predmet tožbenega zahtevka po tem zakonu, se prekinajo do pravnomočne odločitve sodišča o tožbi za odvzem. Sklep o preinitvi postopka izda Okrožno sodišče v Ljubljani.

(4) Od začetka pravnega postopka se do pravnomočne odločitve prekine tek zastaralnih rokov in zakonskih rokov za opravo dejanj v postopkih iz prvega in drugega odstavka tega člena.

(5) V dveh mesecih po pravnomočnosti sodbe o odvzemu premoženja nezakonitega izvora lahko upniki, ki so začeli postopke iz drugega odstavka tega člena, in tisti, ki imajo pravnomočno ugotovljene terjatve do lastnika premoženja ali pravice do ločenega poplačila iz odvzetega premoženja, predlagajo Državnemu pravobranilstvu Republike Slovenije poplačilo iz odvzetega premoženja, razen če so v času pridobitve upravičenja vedeli ali bi bili mogli vedeti, da je bilo premoženje pridobljeno nezakonito.

(6) Če skupna vrednost zahtevkov iz prejšnjega odstavka presega vrednost odvzetega premoženja, Državno pravobranilstvo Republike Slovenije v postopku, ki ga vodi po zakonu, ki ureja državno pravobranilstvo, ponudi poplačilo v skladu s pravili o poplačilu upnikov v stečajnem postopku. Če ponudba državnega pravobranilca ni sprejeta, Državno pravobranilstvo Republike Slovenije po uradni dolžnosti sodišču predlaga, da se na odvzetem premoženju opravi stečaj po določbah zakona, ki ureja finančno poslovanje, postopke zaradi insolventnosti in prisilno prenehanje.

Sodba

34. člen

(1) V sodbi, s katero ugotovi tožbenemu zahtevku, sodišče ugotovi, da je določeno premoženje nezakonitega izvora, ga odvzame lastniku in odloči, da to premoženje s pravnomočnostjo sodbe postane last Republike Slovenije.

(2) Tožeča stranka lahko do konca glavne obravnave brez privolitve tožene stranke spremeni tožbo tako, da zahteva odvzem premoženja, ki ustreza vrednosti premoženja nezakonitega izvora, ali da se toženi stranki naloži, da mora plačati denarni znesek, ki ustreza tej vrednosti, če zaradi okoliščin, ki so nastale po vložitvi tožbe, odvzem premoženja nezakonitega izvora ni mogoč.

(3) Če sodišče tožbenemu zahtevku ne ugotovi, ne sme odpraviti začasnega zavarovanja in vrniti začasno odvzetega premoženja pred potekom enega meseca od dneva, ko je bila pravnomočna odločba vročena DURS.

Splošna določba

35. člen

(1) Za izvrševanje odločb o začasnem zavarovanju odvzema, začasnem odvzemu, hrambi in upravljanju začasno odvzetega premoženja in o odvzemu premoženja nezakonitega izvora se poleg določb tega zakona uporabljajo tudi določbe zakonov, po katerih pristojni organi izvršujejo svoje naloge glede na vrsto premoženja, ki je predmet zavarovanja, hrambe, upravljanja oziroma odvzema.

(2) Če v tem ali v drugem zakonu ni drugače določeno, se glede izvrševanja odločb iz prejšnjega odstavka smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja izvršbo in zavarovanje.

(3) Če v tem ali drugem zakonu ni določena pristojnost za izvrševanje odločb iz prvega odstavka tega člena, je pristojna CURS.

Izvršitev sklepa o začasnem zavarovanju

36. člen

(1) Sklep, s katerim sodišče prepove razpolaganje s premoženjem, ki je vpisano v register ali evidenco, izvrši organ, ki vodi tak register ali evidenco.

(2) Sklep, s katerim sodišče prepove izpolnitev obveznosti, se izvrši z vročitvijo sklepa osebi, kateri je izpolnitev prepovedana.

(3) Sklep, s katerim sodišče dovoli začasno zavarovanje premoženja s hrambo, izvrši CURS.

(4) Drugi sklepi se izvršijo na način, ki ga določi sodišče v skladu z namenom začasnega zavarovanja.

Pristojnost za hrambo in upravljanje

37. člen

Za hrambo in upravljanje začasnega zavarovanega, začasnega odvzetega in odvzetega premoženja nezakonitega izvora so pristojni naslednji organi:

- za lastniške vrednostne papirje po zakonu, ki ureja trg finančnih instrumentov in deležev v gospodarskih družbah, organ, pristojen za upravljanje kapitalskih naložb Republike Slovenije, v skladu z zakonom, ki ureja upravljanje kapitalskih naložb Republike Slovenije,
- za drugo finančno premoženje, ministrstvo, pristojno za finance,
- za premoženje, CURS, ki za izvajanje hrambe lahko pooblasti zunanje izvajalce,
- za kmetijska zemljišča, kmetije in gozdove, Sklad kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije,
- za druge nepremičnine, organ, pristojen za ravnanje s stvarnim premoženjem države.

Vodenje evidenc začasnega zavarovanega in odvzetega premoženja nezakonitega izvora

43. člen

(1) Za namene zagotavljanja zakonitega izvrševanja začasnega zavarovanja in začasnega odvzema premoženja nezakonitega izvora ter varnosti pravnega prometa organ, pristojen za hrambo in upravljanje začasnega zavarovanega oziroma začasnega odvzetega premoženja, vodi evidenco začasnega zavarovanega premoženja oziroma začasnega odvzetega premoženja nezakonitega izvora.

(2) Organ, pristojen za upravljanje odvzetega premoženja, vodi evidenco odvzetega premoženja v skladu z namenom iz prejšnjega odstavka.

(3) CURS vodi centralno evidenco, ki združuje evidence iz prvega in drugega odstavka tega člena v skladu z namenom iz prvega odstavka tega člena. Organi iz prvega in drugega odstavka tega člena posredujejo CURS podatke iz evidenc, ki jih vodijo v skladu s tem členom.

- (4) CURS posreduje podatke iz prejšnjega odstavka pristojnemu državnemu tožilcu na njegovo zahtevo.
- (5) Podrobnejšo obliko, in način vodenja evidenc, predpiše Vlada Republike Slovenije.

Splošna določba

48. člen

- (1) Mednarodno sodelovanje za namene tega zakona se izvaja na podlagi mednarodnih sporazumov ali pravnih aktov Evropske unije, ki se v Republiki Sloveniji uporabljajo neposredno. Če teh ni ali ne rešujejo odprtih vprašanj, se mednarodno sodelovanje izvaja na podlagi določb tega zakona.
- (2) Mednarodno sodelovanje v smislu določb tega zakona vključuje zagotavljanje pomoči pri iskanju, začasnem zavarovanju ali odvzemu premoženja nezakonitega izvora.
- (3) Prošnjo za mednarodno sodelovanje v zvezi s pomočjo pri iskanju premoženja nezakonitega izvora v tujini sestavi državno tožilstvo, ki vodi postopek finančne preiskave, po vložitvi tožbe za odvzem premoženja nezakonitega izvora pa SDT RS.
- (4) Organ, pristojen za mednarodno sodelovanje v zvezi z odvzemom premoženja nezakonitega izvora v tujini, je Vrhovno državno tožilstvo Republike Slovenije.
- (5) Pristojnost državnega tožilstva oziroma sodišča pri mednarodnem sodelovanju v zvezi s pomočjo pri iskanju ali začasnem zavarovanju premoženja nezakonitega izvora v Republiki Sloveniji se določi v skladu s predpisi, ki urejajo mednarodno pravno pomoč v kazenskih zadevah.
- (6) Sodišče, pristojno za mednarodno sodelovanje v zvezi z odvzemom premoženja nezakonitega izvora v Republiki Sloveniji, je Okrožno sodišče v Ljubljani.

Postopek

52. člen

- (1) Po prejemu prošnje državno tožilstvo oziroma sodišče preveri, ali so izpolnjeni pogoji po tem zakonu. Če prošnja ne vsebuje vseh potrebnih sestavin, se pristojni organ tuje države zaprosi, da prošnjo dopolni v roku, ki ne sme biti krajši od treh mesecev, drugače se prošnja zavrne.
- (2) Če je za ugoditev prošnji treba ugotoviti, ali in kje se nahaja premoženje osebe, zoper katero je predlagano začasno zavarovanje, postopa državni tožilec po določbah tega zakona o finančni preiskavi.
- (3) Če je za ugoditev prošnji treba opraviti procesno dejanje, za katerega je po tem zakonu pristojno sodišče na predlog državnega tožilca, se prošnja odstopi Specializiranemu državnemu tožilstvu Republike Slovenije. O predlaganem ukrepu odloča Okrožno sodišče v Ljubljani.

V. PREDLOG, DA SE PREDLOG ZAKONA OBRAVNAVA PO NUJNEM OZIROMA SKRAJŠANEM POSTOPKU

Vlada Republike Slovenije predlaga, da se predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o odvzemu premoženja nezakonitega izvora v Državnem zboru Republike Slovenije obravnava po skrajšanem postopku v skladu s prvo alinejo prvega odstavka 142. člena Poslovnika državnega zbora (Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo, 105/10, 80/13, 38/17, 46/20, 105/21 – odl. US, 111/21, 58/23 in 35/24), saj gre za manj zahtevne spremembe in dopolnitve zakona, ki se nanašajo zlasti na zagotavljanje večje učinkovitosti postopkov finančne preiskave (krepitev vloge SDT RS v postopku finančne preiskave), večje učinkovitosti postopka odvzema premoženja nezakonitega izvora (opustitev izključne pristojnosti Okrožnega sodišča v Ljubljani, krajšanje roka za vložitev tožbe, širitev možnosti za vloževanje odvzema premoženja, ki ustreza vrednosti premoženja nezakonitega izvora oziroma plačila denarnega zneska, ki ustreza tej vrednosti) ter na določnejšo ureditev razmerji v primeru davčnega postopka na nepremičnem premoženju, ki je predmet tožbenega zahtevka.

VI. PRILOGE

/